

Edebî Özellikleri Açısından Çocuk Kitap Adları¹ (The Names Of Children's Books In Terms Of Their Literary Characteristics)

Yrd. Doç. Dr. Fevzi KARADEMİR²

Özet:Kitap adları, kitapların kapak tasarımında önemli birer görsel öge, kitap içeriklerini yansıtan özlü birer göstergedir. Hassas bir okur kitlesine hitap eden çocuk kitap adları, taşıdıkları edebî/estetik değerler açısından dikkat çekicidir. Bu adların çeşitli yönleriyle incelenmesi, gelişmekte olan Türk adbilimi ve çocuk edebiyatı açısından önemlidir.

Çalışmada 550 çocuk kitap adı edebî özellikleri açısından incelenmiş; inceleme sonucunda, adların yaklaşık % 60'ının birer edebî sanata karşılık geldiği, diğerlerinin de çeşitli estetik değerler taşıdığı görülmüştür.

Anahtar sözcükler: çocuk, kitap adları, gösterge, edebî özellikler.

Abstract:Book names are important visual elements in the cover design of books as well as being laconic signs which reflect the contents of books. The names of children's books which address to a sensitive audience are interesting in terms of the literary / aesthetic values they have. The analysis of these names with their various dimensions is of great importance in terms of the currently developing Turkish onomatology and children's literature.

In the present study, the names of 550 children's books were analyzed in terms of their literary characteristics and as a result of the analysis it was seen that 60% of the names correspond to a literary art and the others have various aesthetic values.

Keywords: children, book names, sign, literary characteristics.

GİRİŞ

Çocuk kitaplarının tasarım (boyut, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, resimler vb.) ve içerik (konu, tema, karakter, dil ve anlatım, ileti, çevre vb.) özelliklerinin çocuğa görelilik yönüyle değerlendirilmesi, bu eserlerin temel eğitim ilkeleri bakımından sınanması; çocuk edebiyatı yapıtı ile çocukça yapılmış sözde edebiyat metninin farkını ortaya koyma açısından önemlidir (Sever, 2007: 41-56). Çocuk bünyesinin hassasiyeti ölçüsünde önem arz eden bu konularda, bilim adamları dikkat çekici araştırmalar ortaya koymuşlardır.

Üzerinde durulması gereken noktalardan biri de çocuk kitaplarının adlarıdır. Çocuk kitap adları, kitapların hem tasarım hem de içerik özellikleri açısından işlevseldir. Zira her kitap adı, kitabın kapak tasarımında önemli bir görsel öge ve kitap içeriğini yansıtan özlü bir göstergedir. Yazarların, çocuk tabiatına yönelik taşıdıkları düşünsel, duygusal, eğitsel, estetik vb. endişelerin somutlaştığı söz konusu göstergeler, edebî anlatım açısından zengindir.

Bu çalışmada, çocuk kitap adlarının edebî özelliklerinin ortaya konması amaçlanmıştır. İnceleme, yayınevlerinin genel ağ sayfalarında çocuk kitapları kategorisinde verilen Türk yazarlara ait kitap adları içerisinde tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen 550 ad üzerinde yapılmıştır. Örneklerin seçiminde, hitap edilen çocukların yaş seviyeleri ve kitapların içerikleri/türleri ile ilgili bir ayırım gözetilmemiştir. Çalışmanın kapsayıcı olması ve yeterli malzemeyi sunması için sadece "çocuk kitabı adı olma" ölçütü esas alınmıştır. Seçilen kitap adlarının yazar ve yayınevi adları, *Ebemkuşağı* (ET/CY) örneğindeki gibi kısaltma olarak ayrıç içerisinde verilmiş, bu kısaltmaların karşılığı, *Yazar ve Yayınevi Kısaltmaları* bölümünde belirtilmiştir.

EDEBİ ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN ÇOCUK KİTAP ADLARI

Edebî eser, yüzey ve derin yapısıyla okura estetik hazlar veren eserdir. Bu tür eserlerde yazar, sözcükleri bir sarraf hassasiyetiyle seçip işler. Sözüün ses ve mana imkânlarından elden geldiğince yararlanır, çeşitli kurgu ve bağdaştırmalarla okurun duygu, düşünce ve hayal dünyasını renklendirir.

Çocuk edebiyatı yazarı, bunu çocuğa göre yapar. Çocuğun değişken/devingen dünyasında geçerli, onun zevklerini okşayacak estetik değer taşıyan bir dil kullanır. Çeşitli edebî sanatlarla inşa edilen bu edebî dil, tabii olarak edebî hüviyeti olan çocuk kitap adlarına da belli ölçülerde yansır. Bu yansımaların tespiti, gelişmekte olan Türk adbilimi ve çocuk edebiyatı açısından önemlidir. Tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçtiğimiz 550 kitap adının, edebî değerleri/özellikleri yansıtırma açısından tasnifi şu şekildedir:

a. Edebî Sanat Değeri Taşıyan Adlar³

¹Bu çalışma, "Dilbilgisel Görünümleri Açısından Çocuk Kitap Adları" adlı çalışmanın devamı niteliğindedir. (bk. Karademir, Fevzi, 2009, "Dilbilgisel Görünümleri Açısından Çocuk Kitap Adları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/9:216-229.)

²Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü. E-mail: fkarademir@gantep.edu.tr

³Bu çalışmada, kitap adları, kitapların içerikleri ile fazlaca ilişkilendirilmeden, birer bağımsız gösterge olarak, ilk bakışta işaret ettikleri kavramlar açısından değerlendirilmiştir. Şüphesiz, adların içerikle ilişkisi de önemlidir. Ancak bu konu, başlı başına bir çalışmayı gerekli kılmaktadır.

“Edebî”lik, sözün, ses ve mana boyutunda estetik bir ameliyeye tabi tutulmasının sağladığı bir değerdir. “Edebî sanat”, bu değerın terimsel ifadesidir.

Çocuk kitap adlarında, edebî sanat değeri taşıyan ifadelerin egemen olduğunu söyleyebiliriz. Olağan dışı kurgular-alışılmamış bağdaştırmalar, mecazlar (benzetme, eğretileme, kişileştirme, düzdeğişmece), tezatlar, nidalı söyleyişler, yakıştırılmalar, tekrarlar ve ödünclemeler çocuk kitap adlarını sanatlı kılan başlıca estetik değerlerdir. Bu tür estetik değerlerin belirgin olduğu adlar aşağıda verilmiştir. Çalışmanın sınırını aşmaması için, her ad en belirgin sanat değerine göre sadece bir başlıkta verilmiş, gerektiğinde aynı başlık altında, adın diğer edebî özelliklerine de kısaca değinilmiştir.

a.1. Olağan dışı Kurgu/Alışılmamış Bağdaştırmalardan Oluşan Adlar

Olağan dışılık, çocuk tabiatının bir parçasıdır. Zira dünyaya gözünü yeni açan bir bebek için varlık bütünüyle olağan dışıdır. Hemen her şeyi garipser, merak eder. Yaş ilerledikçe alışmaya bağlı olarak olağanlaşma hızlanır, varlık, çocuğun gözünde gizemini kaybeder. Daha önce kendi doğuşunu, Güneş’in gökyüzünde duruşunu vb. garipseyen, sorgulayan çocuk, zamanla bunları olağan görmeye başlar.

Çocuk edebiyatı yazarı, olağan dışılığın hazzını tattırmak, çocukların merak duygusunu kamçılıyıp, hayretlerini artırmak için eşyayı yeniden kurgular, olayların akış seyriyle oynar; durumsal tezat, saçma, abartı, alışılmamış bağdaştırma ve fantastik kurgularla çocuğun hayal âlemine olağan dışı eğlenceli manzaralar açar. İyi ayarlanmış bu tür kurgular, eğlendirici olduğu kadar eğitseldir. Zira çocuk, bunlardan eşyayla oynayabileceğini, çevresini değiştirebileceğini ve farklı şeyler üretebileceğini öğrenir.

İncelenen 550 kitap adından 107’sinde olağan dışı kurgu ve/veya alışılmamış bağdaştırmaların öne çıktığı görülür. Önemli bir kısmında ses tekrarları ve yer yer sözcük tekrarlarının da belirgin olduğu bu adlar, aşağıda sıralanmış, adların olağanı aşan yönleri, alışılmamış bağdaştırma olma nedenleri ayrıca belirtilmiştir.

Ağlamayan Bulut (BB/BBY): (Ağlamak⁴; üzüntü, sevinç vb. duyguların etkisiyle gözyaşı dökmektir. Bir kapalı eğretileme ve kişileştirme olarak bulutun ağlaması, yağmurun yağmasıdır. Yağmur taneleri bulutun gözyaşlarıdır. Bulutla bağdaşan, ağlamak eylemidir. Zira ağlamayan bulut, yağmur indirmeyen buluttur. Bu da bulutun alışıık olduğumuz özelliğine zıttır. Dolayısıyla ağlamayan bulut alışılmamış bir bağdaştırma değildir.); **Alçacıktan Kar Yağar** (EÖ/CY): (Kar, normal şartlarda yüksekte yağar. Karın alçacıktan yağması olağan değildir.); **Anneannem Bulutları Boyuyor** (Mİ/BY): (Orhan Veli’nin *Dalgacı Mahmut* şiirindeki ‘İşim gücüm budur benim / Gökyüzünü boyarım her sabah / Hepiniz uykudayken / Uyanır bakarsınız ki mavi.’ mısralarını anımsatan bu adda olağan dışılık aşıkardır. Zira anneannenin bulutları boyaması mümkün değildir.); **Anneannemin Kar Kızı** (Mİ/BY): (Olağan dışı bir kar adamı değil, kardan yapılmış bir insan heykelini hatırlattığı için kardan adam, alışılmış bir bağdaştırma değildir. Ancak kar kız, ilk anlamıyla kardan yapılmış bir insan heykelini hatırlatmadığı için alışılmış bir bağdaştırma değildir.); **Arkadaşım Dede** (SD/BY): (Dede ile çocuk arasındaki ilişki hiyerarşiktir. Bu ilişkinin arkadaşlık düzeyine çekilmesi normal şartlarda olağanı aşmaz.); **Aslankuş** (MRŞ/ÇVY): (Benzemezlik yönleri çok olan iki varlıktan garabet bir varlığın oluşması olağan dışıdır.); **Ayda Yaz Uykusu** (AU/BY): (Dünya’nın uydusu olan ve üzerinde insanların yaşamadığı Ay’da yaz uykusu çekmek fantastik bir kurgudur, olağanı aşmaz.); **Az Buçuk Teo** (SA/CY): (Az buçuk, belirsiz bir niceliğin, miktarın ifadesidir. Bunun bir özel ada/kışıye sıfat olarak yakıştırılması, eksiltili bir anlatımdan kaynaklanan alışılmamış bir bağdaştırma değildir.); **Başı Kuşlu Çocuk** (AK/BY): (Tamlama, ilk bakışta *Aslankuş* gibi farklı varlıkların birleşimi garabet bir varlığı anımsatmaktadır. Ancak çocuğun başına konmuş bir kuşun varlığından söz ediliyor olması olağan dışılığın hafifletmektedir.); **Bilgisayara Giren Tırtıl** (HK/BY): (Bilgisayara virüs girmesi olağandır. Ancak kelebek kurtçuğu anlamına gelen tırtılın girmesi alışılmış bir durum değildir.); **Bilgisayarlı Şapka** (HK/BY): (Keçe, hasır, kumaş, ip vb. şeylerden yapılan türlü tasarımlarda şapka vardır. Ancak başta taşınan bu giysinin bilgisayarlı olmasına rastlamak pek olağan değildir.); **Bir Gök Dolusu Güvercin** (YU/ÖY): (Bir gök dolusu güvercinin olması, olağan dışı abartılı bir durumdur.); **Bulutlara Simit Satan Çocuk** (Mİ/BY): (Bulut, görülebilir duruma gelmiş su buharı kütesidir. Çocuğun bulutlara simit satması olağan dışıdır. Bulutun simit alması ise, bulut açısından bir kişileştirme değildir.); **Bulutsu⁵ Görevlerim** (NŞ/TİY): (Görev, bir varlığın işi/işlevidir. *Zor görev, acil görev* gibi tamlamalar, alışılmış bağdaştırmalardır. Ancak *bulutsu⁶ görevler* tamlaması, alışılmış bir bağdaştırma değildir.); **Bülbül Düdük** (Mİ/BY): (Sesinin güzelliği ile tanınmış bir ötücü kuş olan bülbül, sesi ve konuşması güzel insanlar için bir benzetilen olarak kullanılır. Düdük ise içine üfürüldüğünde ses çıkaran araçtır. Derin yapıda iki varlığın anlam birimcikleri içinde ses unsuru, dolayısıyla benzerlik ilgisi öne çıksa da, ilk bakışta *Bülbül Düdük* garabet bir varlığı hatırlatmaktadır.); **Büyülü İrmak** (MA/BY), **Büyülü Sofra** (HLS/BY), **Sihirli Ağaç** (AS/ÇVY): (Büyü/sihir/efsun, özü itibarıyla tabiat kanunlarını, olağanı aşmaz. Dolayısıyla *İrmak/Sofra/Ağaç*’ın, *Büyülü/Sihirli* olması, olağan dışıdır.); **Cadı Burunlu Fabrika** (AA/UBY): (Cadı, insanlara kötülük yaptığına inanılan, karışık saçlı, sivri burunlu, koca karı suretinde, çirkin hayali varlıktır. Fabrikaya cadı burununun yakıştırılması alışılmamış bir bağdaştırma değildir.); **Cüceler Gezegeni** (HY/BY): (Mevcut gezegenler arasında bilimsel olarak tespit edilmiş bir *Cüceler Gezegeni* bulunmamaktadır. *Cüceler Gezegeni* kurgusaldır); **Çınçınlı Masal Sokağı** (MİZ/ÇVY): (Masal, içinde dev, peri, yedi kat yerin dibindeki memleket gibi hayalî varlıkların yer aldığı, olağanüstü motiflerle süslü, kurgusal anonim ürünlerdir. Dolayısıyla *Masal Sokağı*, benzetme ilgisine dayalı bir özel isim değilse, kurgusaldır.); **Çıtu Pıtu Kutu Kutu Şiirler** (BY/NESY): (Bir edebî anlatım biçimi olan şiiri çeşitli tamlamalarla tanımlamak/betimlemek mümkündür: *lirik şiir, epik şiir, güzel şiir* gibi. Ancak *Çıtu Pıtu Kutu Kutu Şiirler* tamlaması alışılmamış bir bağdaştırma değildir. Zira yazar, sevecenlik ve bolluğu çağrıştıran çocuk dilinden sözcüklerle şiiri alışık olmadığımız biçimde nitelemiştir. Ayrıca ses değerli *çıtu pıtu* ve oyun tekerlemesi *kutu kutu*’nun

⁴Bu çalışmada sözcüklerin anlamları verilirken büyük oranda Türk Dil Kurumu’nun *Büyük Türkçe Sözlük*’ünden (<http://tdkterim.gov.tr>) yararlanılmış, yer yer *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*’e (Ayverdi, 2006) de başvurulmuştur.

⁵Bulutsu (nebülöz), uzayda bulut görünümündeki gaz ve toz kütesidir (bk. *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://tdkterim.gov.tr>).

⁶Türkçede, bulutun mecazlaştığı *tehlike bulutu* ‘yakın tehlike’, *gaflet bulutu* ‘derin gaflet’ gibi kullanımlar da vardır.

oluşturduğu tını, adın diğer bir estetik yönünü oluşturmaktadır.); **Çiçek Elli Robot** (AK/BY): (El, avuç içi ve beş parmakta oluşan, kolun tutmaya yarayan uç bölgesidir. *Çiçek el* alışılmış bir bağdaştırma değildir. Dolayısıyla *Çiçek Elli Robot* kurgusaldır, olağan dışıdır.); **Çikolata Çocuk** (AA/UBY): (Çikolata çocukların sevdiği bir yiyecektir. Çocuk, okurun kendisidir ve canlı, düşünen, duyan bir varlıktır. '*Çikolata Çocuk*', düz anlamıyla çocuk duygusunu tahrik eden bir garabettir.); **Çikolata Zamanı** (MY/BY): (Çikolata, bir tür kakaolu, tatlı yiyecektir. Zaman, bir iş-oluşun içinde gerçekleştiği süredir. Kahvaltı zamanı, yemek zamanı gibi kullanımlar alışılmış bağdaştırmalardır. Ancak *Çikolata Zamanı* alışılmış bağdaştırma değildir.); **Çocuk Kalbimdeki Kuş** (MRŞ/ÇVY): (Hakikatte kalpte herhangi bir kuşun bulunması olağan değildir. Kuşun kalpte bulunması mecazidir. Onun sevgisine işaretler.); **Çöp Kafalı Çocuk** (AA/UBY): (Çöp, saman inceliğinde herhangi bir sap, dal, tahta parçası veya atık demektir. '*Çöp Kafa*' düz anlamıyla olağan değildir. Alışılmamış bir bağdaştırma değildir.); **Dağ Kaşındı** (SS/TY): (Kaşınmak, insan ve hayvan gibi sözcüklerin anlam ekseninde bulunur. Cansız ve azametli bir varlık olan dağın kaşınması olağan dışı, şaşırtıcı bir durumdur.); **Dedem Çocuk Oldu** (HK/BY): (Dedelik yaşta ve başta olgunluğun ifadesidir. Dedenin fiziken çocuk olması olağan dışıdır. Çocuk rolüne bürünmesi mizah, çocuklaşması ise acınacak bir durumdur. Dolayısıyla her halükarda dedenin çocuk olması çocuk gözünde olağan değildir.); **Defterim Işık Saçıyor** (MA/BY): (Defterin maddesi katı ve yoğunudur. Normal şartlarda ışık saçmaz. Birinci kişi ağzından defterin ışık saçtığının haber verilmesi olağan üstü bir atmosfere davettir.); **Deliler Ülkesinde** (HLS/BY): (Yeryüzünde *Deliler Ülkesi* diye bir ülke yoktur. *Deliler Ülkesi* kurgusaldır.); **Deniz Kızı** (KT/EY): (Deniz kızı, belden yukarısı kadın, aşağısı balık olan olağan dışı bir varlıktır.); **Dinozorla Kahvaltı** (MY/UBY): (Dinozor, boyu 20 metre kadar olabilen, tarih öncesinde yaşamış bir sürüngen türüdür. Bu varlıklarla kahvaltı, her yönüyle olağan dışıdır. bk. *Kral Olmak İsteyen Dinozor*.); **Dolunay Dedektifleri İz Peşinde** (MY/BY): (Dedektiflerin iz peşinde olması bir macera davetiyesi olarak tek başına yeterlidir. Ancak *Dolunay* sözcüğü, kitabın adına kozmik bir anlam yüklüyor, bilim kurgu havası veriyor. *Dolunayın* mekân değil ışık anlamında kullanıldığının anlaşılması olağan dışılığı hafifletiyor.); **Domates Saçlı Kız** (SA/CY): (Domatesten saç, düz anlamıyla kurgusaldır, olağan dışıdır. Ancak adda, kırmızıya çalan saç ile domates arasında kurulan alışılmamış bir benzetme ilgisi de kendini hissettiriyor.); **Eşeğe Ters Binmek** (GA/TİY): (Olağan olan, eşeğe düz binmektir. Eşeğe ters binmek, *Nasrettin Hoca*'yı simgeleyen mizahi bir durumdur.); **Eşekler Cenneti** (HY/BY): (Cennet, dini inanışa göre sayısız güzelliklerle donatılmış, sonsuz mutluluk mekânıdır. Oraya dünyada iyilik ve doğruluk üzere yaşayan insanlar alınır. Cennet, insanlar için aynı zamanda, güzel mekânları imgeleyen bir benzetilendir. Ancak *Eşekler Cenneti*, gerçek anlamıyla alışılmış bir bağdaştırma değildir.); **Fasulye Motorlu Uçan Daire** (AA/UBY): (Fasulye, taze ve kuru sebze olarak yenen bir tür bitkidir. *Fasulye Motorlu Uçan Daire* kurgusaldır.); **Gökkuşağının Ardındaki Ülke** (NUP/MUY): (Gökkuşağı, yağmurdan sonra gökyüzünü bir uçtan bir uca saran renkli kuşaktır. Bu kuşağın ardındaki ülke kurgusaldır.); **Göklerin Kızı** (NÇ/BUY): (Kız, dişî çocuktur. Gök, yeryüzü üzerindeki uçsuz mavi boşluktur. Düz anlamıyla kızın göğe isnadı alışılmamış bir bağdaştırma değildir ve göklerin kızı, deniz kızı gibi olağan dışı bir varlıktır.); **Göktaşında Şeker Var** (DERE/HK): (Türlü renk ve kokularıyla çocukların dünyasında önemli bir yiyecek olan şekerin, kozmik bir nesne olan göktaşıyla ilişkilendirilmesi kurgusaldır.); **Görünmez Adam** (HLS/BY): (İnsan, somut, görünen bir varlıktır. Görünen varlıklar için görünmezlik kurgusaldır. Ancak ister çocuk, ister yetişkin olsun görünmez olmak, çoğu zaman insanoğlunun önemli bir hayalidir.); **Guguklu Saatin Kumrusu** (MRŞ/ÇVY): (Guguklu saat, açılan küçük kapıdan veya pencereden bir guguk kuşunun çıkması ve ötmesiyle saat başlarını ve buçukları bildiren saat; kumru, güvercinler takımından, güvercinden küçük, boz, gri renkli bir kuştur. Guguk da bir tür kuş olduğu için⁷ saatin, bir taraftan guguklu bir taraftan da kumrusunun olması şaşırtıcı, alışılmamış bir bağdaştırma değildir.); **Güvercin Şehzade** (ŞK/TİY): (Güvercin barışın simgesi bir tür kuştur. Şehzade, padişahların ve oğullarının çocukları için kullanılan bir unvandır. *Güvercin Şehzade* olağan dışı, fantastik bir varlıktır.); **Hınzır Çiçek** (HY/BY): (Hınzır, domuz demektir. Hoşa giden bir davranış veya durum için şaka yollu söylenir: '*Seni hınzır, seni*' gibi. Sözcük, yaramaz, katı yürekli, kötü düşünen, içten pazarlıklı anlamlarında da kullanılmaktadır. Çiçeğe hınzır sıfatının yakıştırılması alışılmamış bir bağdaştırma değildir.); **Horoz Adam ve Korsan** (SA/CY): (*Horoz Adam* da *Aslankuş*, *Deniz Kızı* gibi kurgusaldır.); **Işık Saçan Āsa** (RUA/MUY): (*Defterim Işık Saçıyor* adını anımsatan bu ad da olağan dışı bir durumu ifade ediyor. Zira Yunus'un '*Tur Dağında Musa ile; Elindeki asa ile*' mısralarında telmihlediği mucizevi asa hariç, normal asalar ışık saçmaz.); **Kâğıt Gemi** (DK/TY): (Gemi, su taşıdır. Kâğıt, suda eriyen bir nesnedir. Kâğıttan bir gemi normal şartlarda olağan değildir. Ancak bir çocuk oyuncuğu olarak olağandır.); **Kahkaha Tarlası** (SD/BY): (Kahkaha, yüksek sesle gülmektir. Kahkahanın birdenbire ve aşırı olana için *kahkaha tufanı koparmak*, *kahkahayı basmak* gibi deyimler kullanılır. Tamamen insan sözcüğünün anlam ekseninde yer alan kahkahanın tarlayla ilişkilendirilmesi alışılmamış bir bağdaştırma değildir. bk. *Mavi Kahkaha Çiçeği*.); **Kalbin Kilidi** (NŞ/TİY): (Kalp, göğüs kafesinde yer alan, vücuda kan pompalayan hayati organdır. Duyguların mekânı olarak bilinen kalp kültürümüzde sırça saraya benzetilir, Kabe'yle eş tutulur⁸. Kilit, bir yapı malzemesi olup, hareketli elemanları kapamaya yarayan bir gereçtir; bir imge olarak daha çok kapalılığa, erişilmezliğe göndermedir. Kalp-kilit ilişkisinde bir kapalı eğretileme; kilit-kalp ilişkisinde bir nitelik aktarımı ve dolayısıyla alışılmamış bir bağdaştırma vardır.); **Kanatlı Çocuk** (HÖ/YAYA): (Kanat, hayvanlarda bulunur. Gerçekten kanadı olan bir çocuk bir garabettir.); **Kanatsız Melek** (TİÖ/TY): (Melekler, soyut varlıklardır. İnsanlar, genellikle melekleri kanadı olan, uçabilen varlıklar olarak tasavvur edip resmetmişlerdir. Dolayısıyla bu bağdaştırma, bir melek için alışılmış bir bağdaştırma değildir. Ancak melek, benzetilen unsur olarak bir insan için düşünüldüğünde durum değişir. Zihinde, melekten tek farkı kanatsızlığı olan bir insan canlanır.); **Kardan Adam Kaçtı** (HK/BY): (Kardan adamın kaçması olağan dışı, mizahi bir durumdur.); **Kargalar Kara Değildi** (ÇÖ/CY): (Kargalar, kanatları geniş, tüyleri kara, sesleri kaba varlıklar olarak bilinir. Bu ad ezberi bozmakta, olağani ters çevirmektedir.); **Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar** (AK/BY): (Sanmak, düşünmek insanî eylemlerdir. Cansız varlıklar olan ayakkabıların düşünmesi, hele kendilerini, saldırma, ısırma ve parçalamaya özelliği olan köpeklerle özdeşleştirilmesi olağan dışıdır.); **Kitap Perisi** (AA/UBY): (Peri, doğüstü güçleri olduğuna

⁷Guguk kuşu, genellikle Avrupa'da yaşayan, dişileri başka kuşların yuvasına yumurtlayarak yavrularının bakım işini onlara gördüren, sırtı gri, karnı kahverengi beyaz çizgili, 35 santimetre boyunda, böcekçil bir kuştur. (bk. Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr>).

⁸"Yunus Emre der, Hoca / Gerekse var bin hacca / Hepisinden iyice / Bir gönüle girmektir. Gönül Çalab'ın tahtı / Gönüle Çalab bahı / İki cihan bedbahı/ Kim gönül yıkar ise" mısraları bu yaklaşımı ifade eder. (bk. Yunus Emre, 2005: 101, 289).

inanılan, çok güzel, düşsel dışı varlıktır. Kitap perisi de tıpkı ilham perisi gibi kurgusaldır.); **Kremalı Köpek Gofreti** (MY/UBY): (Kremalı gofret, insan, özellikle de çocuk yiyeceğidir. Bu yiyeceğin etobur, yırtıcı bir hayvana yakıştırılması, günümüz köpek besleme kültüründe mümkün olsa da tamlamayı oluşturan sözcüklerin çağrışım alanları açısından alışılmamış bir bağdaştırma.); **Kuş Renkli Çocukluğum** (MİZ/ÇVY): (Çocukluk, bebeklikle gençlik arasındaki dönemin adıdır. Bu dönemin kuş rengiyle nitelenmesi alışılmamış bir bağdaştırma.); **Masallar Çiçek Açtı** (İY/CY): (Masalların çiçek açması olağan değildir. Bitkisel bir özellik masala aktarılmış, kapalı bir eğretilme yapılmıştır.); **Mavi Elma** (MY/BY): (Elmanın olağan rengi kırmızı veya sarıdır. *Mavi Elma*, alışılmamış bir bağdaştırma.); **Mavi Kahkaha Çiçeği** (HLS/BY)⁹: (Ses yansımaları olan kahkaha, yüksek sesle gülmeyi ifade eder. Kahkahanın bu anlamıyla çiçekle bağdaşır bir yönü yoktur. Dolayısıyla bu tamlama alışılmamış bir bağdaştırma.); **Mavi Kanatlı Kaplumbağa** (MT/MEB): (Kanat, kuş ve böceklerde uçmayı sağlayan bir organdır. Kaplumbağa ise bir sürüngendir. Mavi kanat yakıştırması kurgusaldır.); **Mavi Orman** (GD/CY): (Ormanın olağan rengi mavi değil, yeşildir.); **Mavi Saçlar Pembe Gözler** (AK/BY): (Mavi, insan saçı için; pembe ise gözleri için alışılmış renklerden değildir.); **Minik Sultan ile Denizkızı** (AK/BY): (Deniz kızı, belden yukarısı kadın, aşağısı balık olan olağan dışı bir varlıktır. Bitişik yazımıyla solungaçlı bir hayvanı da karşılamaktadır. *Minik Sultan*'ın *Denizkızı*'yla macerası kurgusaldır.); **Motorlu Kuş** (CZ/ÇVY): (Kuş canlı bir varlıktır. Motor, mekanik enerji düzeneğidir. Motorlu bir kuş, gerçek anlamıyla, olağan değildir.); **Mum Bebek** (Mİ/BY): (Bebek, insan yavrusudur. Mum, genellikle aydınlatmada kullanılan yumuşak bir maddedir. *Mum dönmek*, yumuşamanın ve yumuşak huyluluğun imgesel ifadesidir. *Mum Bebek*, ilk anlamıyla bir garabettir. Ancak oyuncak bebeklerin mumdan yapılması olağandır.); **Müzik Satan Çocuklar** (YU/ÇVY): (Satmak, bir değer karşılığında bir malı alıcıya vermektir. Bu anlamla bağlantılı olarak *simit satan çocuklar*, *mendil satan çocuklar* gibi kullanımlar, alışık olduğumuz kullanımlardır. *Satma*'nın, kendinde olmayan bir şeyi var gibi göstermek, taslamak, bir çıkar karşılığında bir şeyi gözden çıkarmak, bir yolunu bularak birinden ayrılık gibi mecazî kullanımları da vardır. Diğer yandan müzik yapmak/icra etmek gibi ifadeler de alışıldık. Ancak müzik satmak alışık olduğumuz bir kullanım değildir.); **Nehrin Ortasındaki Ağaç** (ÇG/TY): (Nehir, belli bir hızla akan sudur. Nehrin ortasında bir ağacın olması ender rastlanan bir durumdur.); **Olmayan Ülke** (AÜ/DEY): (Olmayan ülke, olağan dışıdır. Zira bir varlığın yokluğu kabul ediliyorsa onun zihinsel tasarımı ve adı da olmamalıdır. Dolayısıyla bu masalsi ifade, özünde şaşırtıcı bir saçmayı barındırmaktadır.); **Oyuncakların Park Gezisi** (HK/BY): (Cansız varlıklar olan oyuncakların gezmesi, olağan dışıdır.); **Öykülere Gizlenen Çocuklar** (HŞ/ÇY): (Bir çocuk için gizlenecek yer, kapı veya kanepe arkası, evin çatısı vb. somut mekânlardır. Öykülere gizlenmek, çocuk dünyası için olağan dışıdır.); **Perilerin Dansı** (EK/BY): (Peri, özü itibarıyla soyut anlamlı bir sözcüktür. Dilimizde daha çok güzel'in benzetilene olarak kullanılır. Düz anlamıyla bu tür soyut varlıkların dansı olağan değildir.); **Renk Cüceleri** (ÇG/TY): (Cüceler, boyu normalden kısa insanlardır. Onları masallarda yetenekli ve genellikle iyi yürekli kahramanlar olarak görürüz. *Renk Cüceleri* kurgusaldır.); **Renkler Kraliçesi** (SÖ/BY): (Kraliçe, kral karısı veya krallığı yöneten kadındır. Üstünlük anlamıyla *güzellik kraliçesi*, *dans kraliçesi* gibi kullanımlar da alışık olduğumuz mecazî bağdaştırmalardır. Ancak *Renkler Kraliçesi*, kurgusal bir renkler ülkesinin hükümlerini anımsatan alışılmamış bir bağdaştırma.); **Renkli Öcüler** (CG/CY): (Öcü, küçük çocukların korkusu hayalî yaratıktır. *Renkli Öcüler*, kurgusaldır.); **Rüzgârın Üzerindeki Şehir** (BA/CY): (Rüzgâr, havanın yer değiştirmesiyle oluşan esintidir. Şehir, yeryüzünde kurulmuş yerleşim alanı/birimidir. Hareket ve hızı simgeleyen rüzgârın üzerinde bir şehrin olması, kurgusaldır.); **Sayısal Çocuk** (HK/BY): (Sayısal, *sayımla niteliği olan*, *sayıyla gösterilebilen* gibi anlamları içeren bir sıfattır. Sözcüğü, bu anlamıyla *sayısal telefon*, *sayısal ders tamlamalarında* görürüz. Ancak *Sayısal Çocuk* alışılmamış bir bağdaştırma.); **Sevgisayar** (ÜK/BY): (Sevgi, insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur. Soyut bir ad olan sevgi, yoğunluk, abartı amacıyla *sevgiler* şeklinde çoğullanıp manevî bir değer olarak ölçülür olsa da, sayılamayan bir isimdir. Bu bakımdan *Sevgisayar*, bilgisayardan bir örneklemeye olarak türetilmiş alışılmamış bir bağdaştırma.); **Süpermen İstanbul'a Düştü** (Mİ/BY): (Süpermen, olağan dışı özelliklere sahip hayali bir çizgi roman kahramanıdır. *Süpermen*'in İstanbul'a düşmesi olağan değildir.); **Şeytan Uçurtması** (İA/CY): (Kâğıttan, bükülerek yapılmış üçgen biçiminde küçük bir uçurtma çeşidi olan *Şeytan Uçurtması*, alışılmamış bir bağdaştırma. Zira şeytan, semavi dinlerde Hz. Adem'e secde etmediği için cennetten kovulduğuna inanılan manevî varlıktır. Kötülüğün ve kurnazlığın da simgesi olan şeytanın uçurtmayla hakikatte bir ilgisi yoktur.); **Şiirimi Kedi Kaptı** (MY/UBY): (Kedinin çiğeri kapması olağandır. Ancak şiir kapması olağan dışı bir durumdur.); **Uçan Eşek** (Mİ/BY): (Uçmak daha çok kanatlı varlıklara has bir eylemdir. Uçan bir eşek tasavvuru, olağan dışı ve mizahidir.); **Uçtu Uçtu Ali Uçtu** (Mİ/BY): (*Uçtu uçtu yapmak*¹⁰, hava taşıtlarıyla yolculuk yapmak, *Yarım İstanbul'a uçuyoruz gibi*, insanlar için olağandır. Ancak normal şartlarda, bir insanın uçuşması, olağan değildir. Adı ahenkli/estetik kılma açısından *uç-* sözcüğünün tekrarı da dikkat çekicidir.); **Uçtu Uçtu Şiir Uçtu** (BY/EY): (Kanatlı canlılar, cansız hafif cisimler havalanır, havada uçarlar. Uçmanın türlü mecazî kullanımları da vardır. Ancak şiirin uçuşması alışık olduğumuz bir durum değildir. bk. *Uçtu Uçtu Ali Uçtu*.); **Uçurtmam Bulut Şimdi** (SA/CY): (Uçurtmanın buluta dönüşmesi olağan dışı bir durumdur.); **Uçurtmanın Gözleri** (FIA/TY): (Uçurtma, cansız bir nesnedir. Göz, canlıların görme organıdır. Gözleri olan bir uçurtma, olağan dışıdır.); **Uzay Karpuzu** (Mİ/BY): (Uzay, varlıkların içinde olduğu, sınırı çizilemeyen boşluktur. Karpuz, kabuğu yeşil, içi çeşitli tonlarda kırmızı, iri bir yer meyvesidir. *Uzay Karpuzu* alışılmamış bir bağdaştırma.); **Uzaya Giden Uçurtma** (AY/BY): (Bir uçurtmanın hava boşluğunda gidebileceği mesafe sınırlıdır. Uçurtmanın uzaya gitmesi olağan değildir.); **Uzaydaki Arkadaşım** (ÜK/BY): (Uzayda insanoğluna arkadaş olabilecek bir varlığa henüz rastlanmamıştır. İşaret edilen uzaydaki arkadaş, hayalidir.); **Uzaydaki Karanfil** (MA/BY): (Karanfil, bir yer bitkisidir. *Uzaydaki Karanfil*, kurgusaldır.); **Uzaylı Çocuk Ulya Topkapı Sarayında** (NT/EY): (Uzaylı bir çocuğun varlığı da Topkapı Sarayı'na gelmesi de kurgusaldır.); **Uzaylılar Geline** (HY/BY): (Uzaylı, uzayda yaşadığı varsayılan canlıdır. Bu garip yaratıklarla münasebet; insan, özellikle de çocuk için heyecan verici bir kurgudur.); **Üç Uçan Çocuk** (AA/UBY): (Uçmak; insan, özellikle de çocuklar için bir fantezidir. Dolayısıyla *Üç Uçan Çocuk* fantastiktir. *Adda ç ve u* seslerinin tekrarı da dikkat çekicidir.); **Üçüncü Kattaki At** (SD/BY): (At, ahırda beslenir. Üçüncü katta bir atın varlığı, olağan dışı, mizahi bir durumdur.); **Yağmur Saçlı Kız** (ÇG/TY): (Yağmurdan saç, kurgusaldır, olağan dışıdır.); **Yakut**

⁹ *Kahkaha çiçeği*; renkli çiçekler açan, tirmanıcı, otsu bir süs bitkisidir. (bk. Büyük Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr>).

¹⁰ *Uçtu uçtu yapmak*, çocuklar için büyüklerin ayaklarının üzerinde havaya kaldırılmak şeklindeki bir oyundur.

Balık (ES/BY): (Balık, bir su canlısıdır. Yakut, renkli, değerli bir taştır. Yakut(tan) balık olağan değildir.); **Yaralı Tavşanın Doktoru** (HK/BY): (Doktor, insan sözcüğünün çağrışım alanında bulunur. *Tavşan(m) doktoru* alışılmış bir kullanım değildir.); **Yeşil Kiraz**¹¹ (GD/YKY): (Kırmızı, sarı, pembemsi, alacalı ve bordo renkte kiraza alıştık. Yeşil, kiraz için alışık olmadığımız bir renktir. Dolayısıyla bu tamlama alışılmamış bir bağdaştırmadır.); **Yılanoğlan** (AY/MEB): (Yılan, insana ürküntü veren bir varlıktır. Zararlı ve sinsi insanlar için bir benzetilen olarak kullanılır. *Yılanoğlan*, fiziksel bir birleşim olarak olağan dışı, garabet bir varlıktır.); **Yıldız Toplayan Çocuk** (PÖ/BY): (Yıldızlar, ışıklı gök cisimleridir. Bir çocuğun bu gök cisimlerini toplaması gerçekte olağan dışıdır. Ancak hayalinde veya mecazî olarak bir oyunda/derste çocuğun yıldız toplaması olağandır. Yıldız bu yönü ile başarının timsalidir.); **Yıldız Tozu** (MK/EY): (Yıldızlar, ışık saçan varlıklardır. Toz, çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak vb. maddedir. Tozun, insanoğlunun normal şartlarda erişemediği yıldızla ilişkilendirilmesi, alışılmış bir bağdaştırma değildir.); **Yumurtadan Çıkan Öğretmen** (Mİ/BY): (Yumurtadan bir civcivin, kurtçuğun çıkması olağandır. Ancak bir öğretmenin çıkması saçmaya denk olağan dışı bir durumdur.); **Yüz Çocuklu Anne** (ÜO/MEB): (İnsan cinsinden bir annenin yüz çocuklu olması, olağan değildir.); **Zaman Bisikleti** (BİA/CY): (Zaman, yaşamın sürecini, dönemlerini karşılayan soyut bir kavramdır. Bisiklet, tekerlekleri pedal aracılığıyla ayakla döndürülen binek aracıdır. *Çocuk bisikleti*, *yarış bisikleti* gibi tamlamalar alışılmış bağdaştırmalardır. Ancak *Zaman Bisikleti* tamlaması alışılmamış bir bağdaştırmadır. Zira bir bisikletin zamanda dolaşması kurgusaldır.); **Zaman Çadırı** (NT/EY): (*Kamp çadırı*, *şantiye çadırı*, *izci çadırı* gibi tamlamalar alışılmış bağdaştırmalardır. Ancak *Zaman Çadırı* alışılmamış bağdaştırmadır. Zira zaman, soyut bir kavramdır, zamana çadır isnadı kurgusaldır.); **Zaman Torbası** (MY/BY): (Torba, pamuk, plastik, kâğıt gibi maddelerden yapılan, içine bir şeyler koymaya yarayan, ağız büzülüp bağlanabilen taşıma gereçidir. *Çöp torbası*, *bakliyat torbası* vb. tamlamalar alışılmış bağdaştırmalardır. Ancak *Zaman Torbası*, *Zaman Çadırı* gibi alışılmamış bir bağdaştırmadır, kurgusaldır).

a.2. Mecazlı Adlar

Mecaz olmasa edebiyat olmaz, diller kupkuru ifade vasıtaları olarak kalırlardı. diyen Ayvazoğlu, mecaz'ı şöyle tanımlar: “*Mecaz, bir kelimeyi geçici olarak başka bir anlamda kullanmaktır. Benzetme ilgisiyle yapılan mecazlara istiare (metaphore), başka bir ilgiyle yapılanlara da mecaz-ı mürsel denir.*” (Ayvazoğlu, *Zaman*, 22.02.2007).

Dilin süsü sayılan bu sanat çocuk kitap adlarında önemli yer tutmaktadır. Mecazlı adların başlıcaları benzetmeli ve kişileştirmeli olanlardır. Çok az da düz değışmece (mecaz-ı mürsel) örneklerine rastlanmaktadır. Bu adları sırasıyla görelim:

a.2.1. Kişileştirmeli-Konuşturmalı Adlar

Kişileştirme, insan dışı varlıklara insanî özelliklerin aktarılmasıyla yapılan, kapalı eğretilene esaslı bir sanattır. Aktarılan, insanın konuşma özelliği ise, hem kişileştirme hem de konuşurma sanatı gerçekleşmiş olur. (bk. Karataş, 2004: 477)

Değerlendirilen 550 addan 68'i tam veya kısmî kişileştirme örneği teşkil etmektedir. Bu tespit, çocuk kitap adlarında kişileştirmeye önemli ölçüde başvurulduğunu gösterir.

Kişileştirmenin yaygınlığı, büyük oranda kitap yazarının, çocuğa iletmek istediği değerleri onun özdeşim kuracağı bir varlık üzerinden vermeyi yeğlemesinden kaynaklanır. Sever'in şu sözleri, bu durumu açıklar niteliktedir: “*Çocuk kendi yaşam alanında var olan her şeyi tanımak ister. Hareketleriyle, biçimleriyle ilgi çeken kuş, kedi, köpek, kaplumbağa, zürafa, fil vb. hayvanların yer aldığı anlatıları; sevdiği bir oyuncuğunu, bebeğini, topunu, bisikletini konu eden bir öyküyü dinlemekten mutlu olur. Güneşin, ayın, yıldızın, ağacın, ormanın insanlar gibi konuşması, çocuğun bu söyleyişe ortak edilmesi, onun düş dünyasındaki varlıklarla tanışmasını sağlayan ayrı bir sevinç kaynağıdır*” (Sever, 2003: 66).

Aşağıda kişileştirmenin öne çıktığı adlar gösterilmiş, kişileştirmenin içeriği ayrıç içerisinde belirtilmiştir:

Akıllı Karınca Dodi (TURA/ÜY), **Akıllı Tavşanlar** (HK/BY): (Akıl, insanı diğer canlılardan ayıran/üstün kılan, düşünme, anlama, kavrama yeteneğidir. Bu özellik karınca ve tavşana aktarılarak karınca ve tavşan kişileştirilmiştir.); **Akrobat Pisticik** (Mİ/BY): (Akrobat, insanları eğlendirmek için tehlikeli ve güç sayılabilecek hareketler sergileyen gösteri sanatçısıdır. Pisticik'in akrobat olarak nitelendirilmesi, bir yalın benzetme ve kişileştirmedir.); **Ayanaklı Mavi Balon** (HK/BY): (Yanak, insan yüzünün yanlarıdır. Yer yer hayvanlar için kullanılsa da işaretlediği kavram insan odaklıdır. Balona yanak yakıştırması bir kişileştirmedir.); **Anası Bulut Babası Yağmur** (AU/BY): (Anne, çocuğu olan kadın; baba, çocuğu olan erkektir. Her iki sözcük de ilk anlamlarıyla insanlar için kullanılır. Bulutun anne, yağmurun baba olması bir kişileştirmedir.); **Aslı'yu Bekleyen Elma** (AB/TY): (Beklemek, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmaktır. Bu anlamıyla iradî bir eylemdir. Bu eylemin elmaya atfedilmesi bir kişileştirmedir.); **Ateşin Çocukları** (BİA/CY): (Ateş, kor halindeki yanıcı madde; yanıcı maddenin oluşturduğu ışık ve ısı; çocuk, bebeklik ile gençlik dönemi arasındaki insan yavrusudur. Bu anlamlarıyla ateşin çocuk sahibi olması bir kişileştirmedir. Ateş; aynı zamanda aşırı zekâ, çalışkanlık, devingenlik, kırgınlık gibi kavramların imgesidir. *Ateş gibi*, *ateş kesilmek/püskürmek* vb deyimler bunun ifadesidir. Bu açıdan düşünüldüğünde ise çocukların ateşe isnadı, ateşten olması, onların sıra dışı kabiliyetlerine gönderme yapan bir benzetmedir.); **Yıldız Gözülü Melek Yüzlü Şiirler** (YD/NESY): (Yüz-göz insan sözcüğünün başlıca anlam birimciklerindedir. Bu sözcüklerin birlikte kullanımını insanı hatırlatır. Dolayısıyla şiiere yüz-göz yakıştırılması bir kişileştirmedir. Yüzün meleği andırması, gözlerin yıldız gibi olması ise bir yalın benzetmedir.); **Bahçeden Kovulan Çiçek** (HK/BY): (Çiçek, kökü yere bağlı bitkidir. Kovmak birinci anlamıyla küçük düşürücü sözlerle hareket kabiliyeti olan bir varlığa gitmesini söylemek, onu savmak, defetmektir. Bu eylemde özne, insan; nesne ise, çoğu zaman insan, bazen de hayvandır. Dolayısıyla çiçeğin kovulması kısmî bir kişileştirmedir.); **Bilgisayar Amca** (HK/BY): (Amca, babanın erkek kardeşi için kullanılan bir akrabalık adıdır. Yaşça büyükler için bir seslenme edatı olarak da kullanılır. Bilgisayar, cansız bir varlıktır. *Bilgisayar*'ın *amca* olması bir kişileştirme ve yakın gösterme/sevimlileştirmedir. Bilgisayar, her şeyi hafızasında tutan, çok bilgili bir kişinin benzetileni olarak kullanıldığında ise *Bilgisayar Amca* yalın benzetme olur.); **Bir**

¹¹ *Kiraz*, eser kahramanın özel adıdır.

Haydut Kuş (MŞE/BY): (Haydut, soygun yapan, yol kesen silahlı kişidir. Kuşun haydut olarak nitelendirilmesi bir kişileştirme değildir.); **Bizim Fare TV Yıldızı** (ZÜ/BY): (Ünlü sinema, tiyatro veya müzikhol sanatçılarına açık eğretileme olarak yıldız/star denmektedir. Farenin TV yıldızı olması özünde ince bir mizahi da barındıran bir kişileştirme değildir.); **Bulut Ana Yağmur Kız** (MA/TY): (Bulut, anaya; yağmur, kıza benzetilerek bir yalın benzetme ve kişileştirme yapılmıştır. bk. *Anası Bulut Babası Yağmur.*); **Cilveli Kahve** (ZÜ/BY): (Hoşa gitmek için yapılan davranış, kırıtma, naz anlamına gelen ve daha çok kadın'ın anlam ekseninde bulunan cilve, kahveye aktararak kısmî bir kişileştirme yapılmıştır.¹²); **Çöpçü Martı** (AU/BY): (Çöpçü sözü, temizlik işçisi için kullanılır. İnsani bir eylemi/mesleği hatırlattığı için *Çöpçü Martı*'da kısmî bir kişileştirme vardır denilebilir.); **Dans Eden Mutlu Filler** (Sİ/BY): (Dans etmek, müzik eşliğinde estetik değer taşıyan hareketler yapmaktır. Mutluluk ve dans birbirini çağrıştıran kavramlar olup daha çok insan sözcüğünün anlam ekseninde bulunur. Özellikle dansın, diğer hayvanlara nispeten iri ve hantal bir görünüm arz eden file yakıştırılması mizahi bir kişileştirme değildir.); **Deli Uçurtma** (HY/BY): (Deli, akli dengesi bozulmuş, davranışları aşırı ve taşkın olan insandır. Cansız bir nesne olan uçurtmaya delilik isnadı, bir mecaz ve kişileştirme değildir.); **Doktor Tilki** (CE/MEB): (Doktor, insan hastalıklarının teşhis ve tedavisini meslek edinen yüksek tahsilli kişidir. Tilkinin doktor olması mizahi bir kişileştirme değildir.); **Emekli Vagon** (GG/CY): (Emekli, belirli bir süre çalıştıktan sonra kanunlar gereği işi ile ilgisi kesilerek kendisine aylık bağlanan kimsedir. Vagonun emekli oluşu, bir kişileştirme olup mecazen işe yaramaz duruma gelmektedir.); **Eşeğin Gözyaşları** (HH/BY): (Gözyaşı üzüntü, sevinç vb. duygusal etkenlerle gözden akan sudur. Gözyaşı dökmek ağlamaktır. Ağlamak insan sözcüğünün kavram alanında yer alır.¹³ İnsanın ürettiği *ağutlar 'sagu/mersiye'*, bunun göstergesidir. Bu özelliğin eşeğe aktarılması dramatisasyon amaçlı bir kişileştirme değildir.); **Evinden Kaçan Masal** (MY/BY): (Ev, insan barınağı; masal, bir anlatı türüdür. Kaçmak ise hızla bir yerden uzaklaşmaktır. Masalın evinden kaçması fantastik bir kişileştirme değildir.); **Gezgin Kedi** (AU/BY), **Gezgin Kertenkele ile Kutup Ayısı** (AK/BY): (Gezgin 'seyyah', çeşitli amaçlarla geziye çıkan kimsedir. Gezmek her ne kadar tüm canlıların eylemi ise de gezgin sözcüğünün dilimizde çağrıştırdığı varlık insandır. İnsanı çağrıştıran gezgin sıfatının kedi, kertenkele ve kutup ayısına aktarılması bir kişileştirme değildir.); **Gözlüklü Köpek** (Mİ/BY): (Gözlük, insanların türlü nedenlerle gözlerine taktıkları bir araçtır. Köpeğin gözlük takması olağan değildir. Köpek biçimsel olarak kişileştirilmiştir.); **Gülen Ada** (HB/BY): (Gülmek, insanî bir eylemdir. Adanın gülmesi olağan değildir. İnsani bir özellik adaya aktararak kişileştirme yapılmıştır.); **Güneş Ana Işık Kız** (MA/TY). (Güneş, Dünya'ya ve diğer gezegenlere ışık ve ısı veren büyük gök cisimidir. Güneş, anaya; ışık, kıza benzetilerek hem bir yalın benzetme hem de kişileştirme yapılmıştır. Güneş ve ışık ad verme geleneğimizde kadınlar için özel ad olarak da kullanılmaktadır.); **Güneşle Ay Duymasın** (BY/EY): (Duymak; işitmek, hissetmek, algılamaktır. Çağrışım alanı insan odaklıdır. Bu eylemin cansız cisimler olan Güneş ve Ay'a aktarılması bir kişileştirme değildir. Güneş ve Ay, aynı zamanda ad verme geleneğimizde kadınlar için özel ad olarak da kullanılmaktadır.); **Hırsız Kedi Balgümü Yedi** (AT/ÇVY): (Hırsız, başkasının malını çalan kimsedir. Hırsızlık yapmak, iradî, planlı bir eylem olup insan öznesini çağrıştıır. Dolayısıyla kediye hırsız sıfatının yakıştırılması kısmî bir kişileştirme değildir.); **İki Çılgın Otomobil** (EK/BY): (Çılgın, aşırı davranışlarda bulunan, deli insanlar için kullanılan bir sıfattır. Bu sıfatın cansız bir varlık olan otomobile aktarılması, bir mecaz ve kişileştirme değildir. bk. *Deli Uçurtma.*); **İyilikçi Tilki** (TDK./BY): (İyilikçi, karşılık beklemeden lütufta bulunandır. İyilik yapmak iradî bir eylemdir ve insan sözcüğünün anlam ekseninde bulunur. Tilki, kümes hayvanlarına zarar vermesi ve kurnazlığıyla ünlü köpekillerden bir hayvandır. *Tilki gibi, tilki uykusuna yatmak* deyimleri tilkinin kurnazlığının ifadesidir. *İyilikçi Tilki*, özünde durumsal bir tezadı da barındıran, nitelik aktarmasıyla yapılmış kısmî bir kişileştirme değildir.); **Kahraman Kuçu** (Mİ/BY), **Kahraman Eşekler** (ÜG/MEB): (Kuçu, çocuk dilinde köpektir. Cesur insanlar için kullanılan kahraman sıfatı *Kuçu* ve eşeğe aktararak bu varlıklar kişileştirilmiştir.); **Kankardeşim Dorutay** (ÜK/CY): (Kardeş, anne ve/veya babaları aynı çocukların birbirine göre adı/unvanıdır. Kan kardeşi birbirlerinin kanını yalayıp/içip ant içerek kardeş olanlardan her biridir. Dorutay'ın kan kardeşi olması bir kişileştirme değildir.); **Karanfilli Dev Amca** (AY/ÇVY): (Amca, babanın erkek kardeşidir. Dev, çok iri ve genellikle korkunç masal yaratığıdır. Amca unvanının dev'e aktarılması bir kişileştirme değildir. Devin karanfilli bir amca olarak gösterilmesi aynı zamanda bir güzelleme ve sevimlileştirme değildir.); **Kardan Adam Ağladı** (AY/ÇVY): (Ağlamak insana özgü bir eylemdir. Kardan adam, eğlenmek amacıyla insana benzetilerek yapılan kardan heykeldir. Kardan adamın ağlaması olağan dışıdır, dramatisasyon amaçlı bir kişileştirme değildir.); **Kayabeyi** (SBU/CY):¹⁴ (Sarp yamaçlarda, kayabaşlarında, uçurum kenarlarında korkusuzca dolaşan¹⁵ keçiye/tekeye, bu hükmedici özelliğinden ötürü bey unvanı yakıştırılarak keçi/teke, kişileştirilmiştir. Sadece benzetilen verildiği için, bu ad, aynı zamanda bir açık eğretileme örneğidir.) **Kral Olmak İsteyen Dinozor** (ERK/CY): (Dinozorun en yüksek devlet otoritesini elinde bulundurma isteği, kurgusal bir kişileştirme değildir. bk. *Dinozorla Kahvaltı.*); **Küçük Su Damlasının Serüvenleri** (HY/MEB): (Serüven, baştan geçen ilginç olaylar zinciri olup canlıların özellikle de insanların hayatıyla ilgilidir. Küçük su damlasına serüven isnadı mecazidir, kısmî bir kişileştirme değildir. bk. *Kör Kaptanın Serüvenleri*); **Meraklı Minik Kuzu** (YK/MEB): (Merak, insanın bir şeyi anlama, öğrenme isteğidir. Bu insanî özellik kuzuya aktararak, kişileştirme yapılmıştır.); **Okula Giden Robot** (Mİ/BY): (Okul insanların eğitim-öğretim mekânıdır. Robotun okula gitmesi kurgusal bir kişileştirme değildir.); **Ormanın Öcü** (HH/BY): (Orman, ağaçlarla örtülü geniş alan veya ağaçlar bütünüdür. Öç, insanların, gördüğü kötülük karşısında intikam isteğidir. Bu isteğin bazı hayvanlarda olduğuna da inanılır. *Yılanların öcü* sözü bunun göstergesidir. Ancak bitkilerde böyle bir duygunun varlığı olağan değildir. İnsanın kavram alanında olan öç'ün ormana aktarılması, kısmî bir kişileştirme değildir.); **Romantik Tilki**

¹²*Cilveli kahve*, eskiden Manisa'da gelinlik kızların, evlerine gelen görüncülere bol köpüklü Türk kahvesinin üzerine çifte kavrulmuş, öğütülmüş badem ve iki çeşit baharattan oluşan karışım dökerek ikram ettikleri özel bir kahvedir. Bu kahve, üzerindeki bademler kaşıkla yendikten sonra içilir. (bk. <http://lezzetler.com>).

¹³ Bazı hayvanların gözyaşı çıkardıkları bilinmektedir. Göstermelik üzüntü ve sızlanmaların deyimsel ifadesi olan *Timsah gözyaş(lar)*ı da bunu göstermektedir. Ancak hayvanların gerçekten üzüntü ve sevinçten mi yoksa fizyolojik bir etkenden mi gözyaşı çıkardıkları tam olarak bilinmemektedir.

¹⁴Bu ad ve adı imgelemek üzere kitabın kapağında resmedilen yüksek bir kaya üzerinde dik duran teke figürü; Ahmet Haşim'in, keçinin erkeği olan teke için yazdığı şu güzellemeyi anımsatmaktadır: *"Teke, tümsekli burnu, adaleli vücudu, dar beli ve gergin göğsüyle, çiplak kayalar üzerinden ufka dik durduğu zaman, zannedilir ki mitolojik bir ilah, dünya nizamının sonsuz hatlarını gözden geçiriyor. Güzelliği anlamakta üstat olan Yunanlılar 'teke'den çoban bir tanrı meydana getirmişlerdir."* (Ahmet Haşim, 1994: 143).

¹⁵ Ancak bir kişinin geçebileceği, engeli dağ yollarına *keçiyolu* denmesi de bu yüzdendir.

(MİZ/KİPY): (Romantik, davranışlarında duygu ve coşkunun etkin olduğu insanların sıfatıdır. Bu sıfatın kurnazlığıyla ünlenen tilkiye yakıştırılması mizahi bir kişileştirme.; **Uyurgezer Fil** (BA/CY): (Uyurgezer, uykusu sırasında konuşan, yürüyen kimseler için kullanılan bir sıfattır. Bu sıfatın file yakıştırılması bir kişileştirme.); **Yaramaz Kuzu** (TDK./BY), **Yaramaz Trafik Lambası** (AA/UBY), **Yaramaz Sözcükler** (FHD/YKY): (Özellikle uslu durmayan haşarı çocuklar için kullanılan yaramaz sıfatı, mecazen kuzu, trafik lambası ve sözcüklere yakıştırılarak bu varlıklar kişileştirilmiştir.); **Yıldız Güzeli** (AB/TY): (Güzel, adlanmış sıfat olarak kadınlar için kullanılır ve bu anlamıyla kadın sınırlı bir sözcüktür. Dolayısıyla **Yıldız Güzeli** bir kişileştirme.); **Zavallı Mideler** (AK/BY): (Zavallı, acınacak durumda olan kişiler için kullanılan bir sıfattır. Bazen diğer canlılar için kullanılsa da insan sözcüğünün anlam ekseninde bulunur. Dolayısıyla mideye zavallı sıfatının yakıştırılması kısmi bir kişileştirme. Mideden kastın varlığın/canlının bütünü olması ise bir düzdeğişmedir.); **Bir Kedinin Rüyası** (AU/BY): (Rüya görmek, gördüğü rüyayı paylaşmak ve tabir et(tir)mek, insanın önemli bir yanını oluşturur. Hayvanların rüya görüp görmediği ise ancak bilimsel ölçümlerle değerlendirilebilir.¹⁶ Zira onlar rüyalarını bize anlatmaz, tabir et(tir)mezler. Dolayısıyla gerçekte kedi rüya görse bile bir çocuk için bu olağan dışıdır, bir kişileştirme.); **Saksı Çiçeğinin Rüyası** (HD/ÇVY): (Rüya, uykunun belli bir noktasında zihinde beliren birtakım düşünce ve hayallerdir. Saksı çiçeğinin uyuması olağan değildir. Dolayısıyla **Saksı Çiçeğinin Rüyası** alışılmamış bir bağdaştırma ve kısmi bir kişileştirme.); **Aydede'ye Mektup** (ÜG/MEB): (Aydede, çocuk dilinde sevimlilik ifadesi bir yalın benzetmedir. Aydede'ye mektup yazmak, onu kişileştirmek.); **Serçenin Şiir Defteri** (HK/BY): (Serçe, ötücü küçük bir kuştur. Defter, insanların yazı yazma gerecidir. Serçenin defterinin, hem de şiir defterinin olması olağan dışıdır. Serçe kişileştirilmiştir.); **Bıdır'ın Günlüğü** (ERK/CY): (Ses yansımaları olan bıdır, özellikle çocuklar için çok hareketli, durmadan konuşan anlamındadır.¹⁷ Sözcük, eserde muhabbet kuşunu karşılamaktadır. Günlük ise anıların günü gününe tutulduğu defterdir. Bıdır'ın günlük tutması bir kişileştirme.); **Bir Dolmakalemin Anıları** (HG/BY): (Anılar, geçmişin insan belleğindeki izleridir. Anının kaleme isnadı *âlim unutmuş, kalem unutmamış* atasözündeki gibi mecazdır. Kalem kişileştirilmiştir.); **Bir Kedinin Anıları** (HK/BY): (Bir kedinin anılarından haberdar olmamız için onun konuşması veya yazması lazım. Kedinin konuşup yazması bir kişileştirme.); **Kaval Çalan Horoz** (GC/MORY): (Kaval, daha çok çoban sözcüğüyle aynı kavramsal alanı paylaşır. Horozun kaval çalması olağan dışı, eğlenceli bir durumdur. İnsani bir özellik horoza aktararak horoz kişileştirilmiştir.); **Zurna Çalan Kuş** (ET/CY): (Zurna, genellikle davulla birlikte kullanılan üflemeli bir çalgıdır. Zurna çalana zurnacı denir. Parmakları olmayan kuşun zurnacı olması olağan dışıdır. Kuş kişileştirilmiştir.); **Konuşan Balon** (Mİ/BY), **Konuşan Kukla** (HY/BY): (Balon ve kukla gibi cansız varlıkların konuşması olağan dışıdır. Bu varlıklar konuşurularak kişileştirilmiştir.); **Konuşan Kedi** (Mİ/BY): (Hayvanların da kendilerine has bir iletişim sistemleri vardır. Ancak konuş- eylemi insan sözcüğünün anlam ekseninde bulunur. İnsani diğer canlılardan ayırmak için *hayvan-ı nâtik* tabirinin kullanılması da bunu gösterir. Dolayısıyla insana has bu özelliğin kediye aktarılması bir konuşurma ve kişileştirme.); **Denizin Çağırışı** (HB/BY): (Çağırma, birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmektir. Bu eylemin denize atfedilmesi bir konuşurma/kışileştirme.); **Zikreden Taşlar** (RUA/MUY): (Taşlar cansız varlıklardır. Cansız varlıkların zikretmesi olağan dışı, mucizevi bir durumdur. Dinsel açıdan bir hakikat sayılan bu durum, normal şartlarda bir kişileştirme.); **Geveze Kurbağa** (MMK/BUY): (Geveze, çok konuşan, çenesi düşük kimsedir. Kurbağanın geveze olması bir kişileştirme.); **Dalgalar Dedikoduyu Sever** (SA/CY): (Dedikodu yapmak ve sevmek gibi insanî özelliklerin dalgalara aktarılması bir kişileştirme.); **Eşeğin Türküsü** (Mİ/BY): (Türk halkının ezgili deyişi olan Türkünün eşeğe atfedilmesi, alışılmamış, mizahi bir bağdaştırma. Zira eşeğin sesi 'anırma', kaba bir benzetilen/benzeyen olup, eşeğin türkü söylemesi olağan dışıdır. İnsani bir özellik, eşeğe aktararak kişileştirme yapılmıştır.); **İrmağın Türküsü** (HG/BY): (Türkü, Türk halkının ezgili deyişleridir. Türkü söylemek insanî bir özelliktir. Bu özellik ırmağa atfedilerek ırmak kişileştirilmiştir. Burada ırmak-insan ilişkisinde kapalı; ırmağın akış ahengi ve sesi ile türkü arasında ise bir açık eğretilme vardır.); **Başparmağın Şarkısı** (HK/BY): (Başparmak, el ve ayakta bulunan en kalın parmaştır. Şarkı, ses ve sözün ahenginden oluşan müzik parçasıdır. İnsan parmaklarının çeşitli çalgılarla müzik üretmesi olağandır. Ancak şarkının başparmağa hasredilmesi, onun tek başına bir şarkıyı söylediği/ürettiği anlamını vermektedir. Bu ise olağan değildir. Dolayısıyla **Başparmağın Şarkısı**, bir ad tamlaması olarak alışılmamış bir bağdaştırma, bir tür kişileştirme.); **Şarkıcı Kuşlar** (Mİ/BY): (Şarkı müzik türü/parçasıdır. Şarkıcı, şarkı söylemeyi meslek edinen insandır. Kuşların şarkıcı olması bir kişileştirme.).

a.2.2. Benzetmeli Adlar

"Anlama güç katmak için aralarında gerçek veya mecaz açısından benzerlik bulunan en az iki varlıktan zayıfını güçlüsüne benzetmeye benzetme sanatı denir" (Soysal, 1992: 92).

Benzetme, benzeyen ve benzetilenden oluşursa yalın benzetme; sadece benzeyenden oluşursa kapalı; benzetilenden oluşursa açık eğretilme adını alır.

Aristoteles benzetme ile eğretilmenin ilişkisine şöyle değinir: "*Benzetme tam gelişmiş bir eğretilmedir. Eğretilmeler kolaylıkla benzetmeye dönüştürülebilir, benzetmeler de eğretilmelere. (...) Şair, Akhilleus'tan, Atladı düşmanın üzerine bir aslan gibi, diye söz ederse bu bir benzetmedir; 'aslan' atladı diye söz ederse, bir eğretilmedir. Burada, her ikisi de cesur olduklarına göre, 'aslan' adını Akhilleus'a aktarmış oluyor.*" (Aristoteles, 2008: 27-173; Ayrıca bk. Ayvazoğlu, Zaman, 22.02.2007).

¹⁶TÜBİTAK'ın sayfasında, konuyla ilgili şu bilgiler yer almaktadır: "*Hayvanlarda uyku esnasında yapılan elektroensefalograf ölçümleri, bazı hayvanların gerçekten de rüya görüyor olabildikleri görüşünü destekliyor. Memeli hayvanların büyük bir kısmının rüya gördüğü, zaten uzun süredir biliniyordu. Eğer kedi ya da köpek besliyorsanız, uykusu sırasında gözlerinde, bıyıklarında ya da ağzında, rüya gördüğünü gösteren devinimleri gözleyebilirsiniz. Büyük olasılıkla onlar da, hafızalarına almış oldukları çeşitli görüntülerden oluşan rüyalar görüyorlar.*" (bk. www.biltek.tubitak.gov.tr)

¹⁷Sözcük, Eskişehir yöresinde gözleri sulanan anlamında da kullanılmaktadır. (bk. *Derleme Sözlüğü*, c: II).

Benzetme, ilk çocukluktan son çocukluğa değin, çocukların dil gelişimlerinin hemen her evresinde işlevseldir. Özellikle soyut olanı anlaşılır kılma, çocukların düşünce ve hayal dünyasında renkli manzaralar oluşturma ve kavram gelişimlerine katkı sunma gibi noktalarda önemli işlevler görür.

İncelenen 550 kitap adından 18’inde benzetme ve benzetme esaslı olan eğretilme öne çıkmaktadır. Benzetme esaslı kişileştirme örnekleri ve alışılmamış bağdaştırmalardaki benzetmeler de eklendiğinde bu sayının çok daha fazla olacağı açıktır.

Benzetmenin öne çıktığı adlar, benzetmelerin içerikleriyle birlikte aşağıda verilmiştir:

Anne Sen Melek misin? (BY/TİY): (Anne, benzeyen; melek, benzetilendir. Bir yalın benzetme olan bu ad, cevap gerektirmeyen duygu yüklü bir soru da taşıdığı için aynı zamanda bir soru sorma ‘istifham’ örneğidir.); **Aslan İbiş** (HY/BY): (Aslan, insanların güçlü ve cesurları için kullanımı yaygın bir benzetilendir. İbiş, aslana benzetilmiştir.); **Babamın Gözleri Kedi Gözleri** (SA/CY): (Baba’nın gözleri benzeyen, kedinin gözleri, benzetilendir.); **Bir Demet Şiir** (MKS/BY): (Demet, bağlanarak oluşturulmuş deste olup daha çok çiçek’in anlam ekseninde bulunur. Şiir, çiçeğe benzetilmiş, ancak çiçek söylenmemiştir. Benzetilen söylenmeyerek kapalı eğretilme yapılmıştır.); **Can Kuşum** (MEL/GOY): (Can, insanı diri tutan manevî özdür. İnsanın en değerli varlığı olduğu için insanlar, onu çok değer verdikleri ve derin bir sevgi duydukları varlıkların benzetileni olarak kullanır. *Canım kardeşim, can dostum* vb. kullanımlar kardeşin, dostun canla bir tutulduğunun, söz konusu varlıkların bedendeki can gibi olduğunun ifadesidir. Öte yandan beden-can münasebetinde de beden, kafes; can, kuştur. Dolayısıyla *can kuşu* bir yalın benzetmedir. Can kuşunun kafesten uçuşması ise ölümün imgesel ifadesidir.); **Çifte Kumrular** (KT/EY): (Kumrular, güvercin takımından ufak yapılı ötücü kuşlardır. Kumru eşlerin birbirlerine bağlılıkları, dem çekmeleri dikkat çekicidir. *Çifte Kumrular*, sevgileri çokkun ayrılmaz ikililerin sembol benzetilendir.); **Çocuk Pencerede Kuşlar** (YÇ/ZY): (Kapalı mekânları aydınlatmak ve havalandırmak amacıyla duvarlarda oluşturulan çerçeveli, camlı açıklık olan pencere, burada çocukça bir bakışı imgeleyen bir benzetilendir.); **Çocuklar Gibi Güzel Öyküler** (VK/3EY): (Öyküler, güzellik yönünden çocuklara benzetilerek, dört ögesi mevcut tam bir benzetme yapılmıştır.); **Çocuklar İnsan Tomurcukları** (AY/BY): (Tomurcuk, çiçek açacak goncadır. Bu adda insan, tomurcuk veren bir çiçeğe; çocuklar, onun tomurcuklarına benzetilmiştir. Çiçek ‘benzetilen’, söylenmeyerek kapalı bir eğretilme yapılmıştır.); **Dev Adamlar** (Sİ/BY): (Dev, çok iri genellikle korkunç bir masal yaratığı olup olağanüstü irilik ve güçte olan insanların benzetilenidir. Adamlar, dev’e benzetilmiştir.); **Ebemkuşağı** (ET/CY): (Kemer biçimindeki renkli gök manzarası, kuşağa benzetilmiştir. Benzetme unsurlarından sadece benzetilenin söylenmiş olması bir açık eğretilmedir. Kuşağa tamlayan olarak *ebem*’in seçilmesi ise bir sevimlileştirmedir.); **Gökte Ay Portakaldır** (AA/ÇVY): (Portakal, turuncu rengi, kokusu ve şekliyle insanların dünyasında önemli bir meyvedir. Burada şekil ve rengiyle Ay’ın benzetilenidir.); **Gülîbik** (ÇÖ/CY): (Gül, rengi ve güzel kokusuyla simgeleşen bir bitki; ibik, horoz, hindi vb. hayvanların tepesinde bulunan kırmızı deri uzantısıdır. *Gülîbik*, sevimlilik ifadesi bir yalın benzetmedir. Diğer taraftan horozun bir organı olan *Gülîbik*’in bir özel ad olarak horozu karşılıyor olması aynı zamanda bir düz değişmedir.); **Oklu Kirpi İle Konaklı Kaplumbağa** (SBU/CY): (Ok, sivri uçlu delici alet; konak, gösterişli evdir. Kirpinin dikenleri oka; kaplumbağanın şekilli sert kabuğu konağa benzetilerek açık eğretilme yapılmıştır. Ayrıca *k* ve *p* ünsüzlerinin tekrarı da bir aliterasyondur.); **Yaprakta Sevgi Büyütmek** (ZÜ/BY): (Sevgi, insanı bir şey veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygudur. Büyütmek, yetiştirmek, çoğaltmaktır. Soyut olan sevginin yaprakta büyütülmesi, onun bir canlıya/çiçeğe benzetildiğini gösterir. Benzetilen söylenmediği için burada kapalı bir eğretilmeden söz edilebilir.); **Yaşamı Tartan Terazi** (BB/PUY): (Doğanın hassas dengesi, teraziye benzetilerek somutlaştırılmıştır. Ancak yaşamı terazide tartmak olağan değildir. Dolayısıyla *Yaşamı Tartan Terazi* alışılmamış bir bağdaştırmadır.); **Yıldız Yağmuru** (NT/EY): (Gök cisimlerinin art arda kayışı/yanışı yağmurun yağışına benzetilmiştir.¹⁸); **Yıldız Yavrusu** (AK/BY): (Yavru, yeni doğmuş hayvan veya insandır. Yıldızla yavru isnat edilerek yıldız, canlılara benzetilmiştir. Benzetilen söylenmediği için *Yıldız Yavrusu* kapalı bir eğretilmedir.)

a.2.3. Düzdeğişmeli Adlar

Parça-bütün, genel-özel, iç-dış, neden-sonuç vb. ilişkilerde gerçekleşen düzdeğişme (mecaz-ı mürsel), benzetme ilgisi olmaksızın bir sözün başka bir söz yerine emaneten kullanımınıdır.

İncelenen 550 addan 5’inde düzdeğişme görülmektedir. Örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Alakanat (AB/TY): (Kanat, hayvanlarda uçuş organıdır. Organ/parça, bütünü karşılamış, bütünün özel adı olmuştur); **Anne Kalbe Gizlenir** (SY/TİY): (Kalbe gizlenen anne değil onun sevgisidir.); **Dağınık Çocuk** (AA/UBY): (Dağınık olan çocuğun kendisi/bedeni değil görünümü veya ortamıdır.); **Geçit Vermez Çanakale** (MÖ/TİY): (Çanakale’den kasıt, içindeki insanlardır.); **Kahkahacı Sınıf** (Mİ/BY): (Sınıftan kasıt öğrencilerdir. Mekân söylenmiş, içindekiler kast edilmiştir.).

a.3. Seslenmeli (Nidalt) Adlar

Seslenme, anlatımı kurultuktan kurtarıp duygulu kılan önemli bir estetik değer, bir dramatisasyon aracıdır. İncelenen 550 addan 47’inde, seslenme bu işleviyle öne çıkmaktadır. Seslenme örneklerinin çok azı dışındakiler, yüksek tonlu bir nidadan çok uyarma, istek, yalvarma, kavuşma, ayrılma ve soru bildirmektir.

Tespit edilen örnekler şunlardır:

¹⁸Büyükükleri genellikle bir toz tanesinden bir çakıl taşıma kadar olan, güneş çevresinde değişik yörüngelerde dolanan irili ufaklı gök taşları atmosfere girdiklerinde hızları nedeniyle sürtünerek yanarlar. Yıldızlarla ilgisi olmayan ancak ışık saçan bu cisimler halk arasında yıldız olarak nitelendirilmekte ve bu olayın sıklıkla oluşu yıldız yağmuru/kayması olarak nitelendirilmektedir (bk. www.biltek.tubitak.gov.tr).

Uyarma bildirenler:

Anne Dersim Bitmedi (Mİ/BY); *Artık Çok Oldunuz* (AK/BY); *Barboros Hayrettin Geliyor* (FFT/İK); *Dikkat Dikkat* (OA/TİY); *Dikkat Maymun Çıkabilir* (AÖ/TY); *Eyvah Ormana Ayılar Gelecek* (MG/EY); *Miyaaav!* (TT/ESİY).

Emir bildirenler:¹⁹

Yol Ver Deniz (HB/BY); *Aç Perdeyi Ben Geldim* (AA/UBY); *Şarkını Denizlere Söyle* (SA/CY).

İstek bildirenler:

Eskiler Alırım! (SA/CY); *Gel Dünyayı Seyredelim* (MG/CY); *Ah Bir Büyüsem* (SK/KÖY); *Ah Bir Sincabım Olsa* (HG/BY); *Barış İstiyorum* (ŞY/MEB); *Ben Bir Kuş Olsaydım* (OFG/ESİY); *Bulutlar Örtmese Güneşi* (GA/MEB); *Dünya Çocukların Olsa* (GD/AKY); *Keşke Adım Melek Olsaydı* (AT/NY); *Adım Çocukların Olsun* (MG/ÇVY); *Babam Duymasın* (AA/UBY); *Bana Bir Masal Anlat* (SM/EY); *Bana Çocukluğumu Anlat* (ÜK/BY); *Bir Kutu Tebeşir İstiyoruz* (HG/BY).

Yalvarma bildirenler:

Affet Babacığım (GE/BBY); *Ne Olur Ölme Dede* (AT/NY); *Yaşayacaksın Ağacım* (HO/MEB).

Kavuşma bildirenler:

Merhaba Sevgi (AK/BY); *Hoş Geldin Esin Perisi* (AYÇ/UBY); *Hoş Geldiniz Uzaylılar* (Sİ/BY).

Ayrılma (Veda) bildirenler:

Günışığı Hoşçakal (ÜT/CY); *Hoşça Kal Küçük* (TDK./BY).

Soru bildirenler:²⁰

Soru unsurları; sözün ezgisine, mesaj iletim gücüne katkı sunan, sözü etkili kılan önemli estetik değerler olup özellikle merak duygusunu tetikleme, heyecan oluşturma gibi açılardan işlevseldir.

Soru düzenindeki adlar şunlardır:

Atlar Nerede Kışlayacak (AE/ESY); *Ayı Yavrusunun Uykusu Nereye Kaçtı* (ZSD/TY); *Bu Havada Gelir mi Bahar* (YE/MK); *Deyim mi Demeyim mi?* (MEÇEU); *Kızlar Sünnet Olur mu?* (MY/BY); *Mavi Kuşu Gören Var mı* (ÇÖ/CY); *Menekşe'yi Kim Çaldı* (TİÖ/TY); *Nasilettin Hoca* (AMA/NESY); *Oğlum Neredesin* (AA/UBY); *Ormanın Renkleri Kimde* (AA/UBY); *Öğretmen Neden Çıldırıldı* (MY/UBY); *Pembe Kuşa Ne Oldu* (SA/CY); *Rüküş Kral Ne Giymiş* (ÇG/TY); *Uzayda Kedi Var mı?* (ÜK/BY); *Uzaylılar Ne Renk Ayakkabı Giyer?* (YE/EY).

a.4. Tekrarlı Adlar

Tekrarlar, duygu ve düşüncelerin ritmik ifade vasıtalarıdır. Edebî metinlerde bazen bir sesbirim, bazen bir ek, bazen de anlamlı-anlamsız sözcüklerin tekrarıyla renkli/estetik ve etkili anlatımların yakalandığı görülür. İncelenen 550 kitap adından 42'si bu özellikleriyle öne çıkmaktadır.

Tekrarlanan unsurun özelliğine göre adların tasnifi şöyledir:

Ses Tekrarlı Adlar

24 adda ünsüz ve ünlü tekrarlarının (aliterasyon/asonans) bilinçli olarak yapıldığı gözlenmektedir. Örneklerden özellikle *Somon Sımsım Yunus Yoyo* gibi yakıştırmalı olanlar; +ş ve +cık biçimbirimli küçültme/sevimlileştirme bildirenler dikkat çekicidir:

Balina ile Mandalina (FHD/YKY); *Bolluk Bağı* (FABÖ/MUY); *Bugu ile Nunu'nun Balon Gezisi* (SK/MEB); *Çalı Çiçeği* (AA/TY); *Çıngıraklı Çoban* (Mİ/BY); *Formik ile Mirmik* (MA/BY); *Hayri Potur Harry Potter'a Karşı* (Mİ/BY); *Kuş Kulesi* (FİA/TY); *Sakız Kızın Günleri* (SA/CY); *Somon Sımsım Allah'ın Selam İsmi Öğreniyor* (NK/TİY); *Sufi İle Pufi* (MİZ/ÇVY); *Tsunami Sandığı* (NT/EY); *Uykucu Ufuk* (ZÜ/BY); *Yunus Yoyo Allah'ın Rahman İsmi Öğreniyor* (NK/TİY); *Zeki'nin Zekası Kaçtı* (MY/BY); *Hırsız Kedi Balığı Yedi* (AT/ÇVY); *Kaplumbağa ve Kuşlar* (ES/BY); *Kirpi İle Kestane* (FO/YKY); *Yankılı Kayalar* (AYB/TİY).

Şu adlardaki tekrarların küçültme/sevimlileştirme işlevleri öne çıkmaktadır:

Aliş İle Maviş Hayvanat Bahçesinde (CT/AKY); *Ayşecik ile Fatmacık* (HLS/BY); *Bir Küçücük Aslanlık Varmış* (TDK/BY); *Bir Küçük Osmancık Vardı* (HNC/TİY); *Sabırcık Sultan* (ŞK/TİY).

Sözcük Tekrarlı Adlar

18 adda yer yer ses tekrarları da görülmekle birlikte, sözcük tekrarları öne çıkmaktadır. Bunlardan 10'u çocukların ilgisini çekecek sesdeğerli/yakıştırma sözcüklerin²¹ tekrarından oluşmaktadır:

¹⁹Emir ve isteğin ayrımı, biçimbirimlerin görev adlarına göre değil, bağlamın bildirdiği genel anlama göre yapılmıştır.

²⁰ Soru işaretinin kullanımı konusunda, adların orijinal yazımı esas alınmıştır.

Bisikletim Vız Vız (Mİ/BY); *Çıtıptı Hanım* (HLS/ÇVY); *Denizati Dıdıtk Allah'ın Şafı İsmiini Öğreniyor* (NK/TİY); *Duma Duma Dum* (ZÜ/BY); *Fırt O Dala Fırt Bu Dala* (ÖLŞ/UBY); *Fili Fili Kuş Dili* (MG/EY)²²; *Hokus Pokus* (Mİ/BY); *Kakara Kikiri* (MG/EY); *Profesör Haşur Huşur* (MİZ/KİPY); *Puf, Pufpuf, Cuf, Cufcuf ve Cino* (SA/CY).

8 adda anlamlı sözcüklerin aynen tekrarı görülmektedir. Bu tekrarların belirgin bir yüklemle bağlanmayışı, adlara eksilteli bir hava vermiş, okuyucu için merak uyandırıcı olmuştur:

Al Pembecik Gül Pembecik (HA/TİY): (güzelleme, sevimlileştirme); *Damla Damla* (REÜ/RK): (sınırlılık/süreklilik bildirme); *Güle Güle* (FK/MEB): (iyi halin sürekliliğini dileme); *Yapış Yapış* (ŞK/TİY): (pekiştirme); *Sandal Sandal Masallar* (İY/CY): (pekiştirme, somutlama); *Tatlı mı Tatlı Duam Kanatlı* (YD/TİY): (pekiştirme, kapalı eğretileme/somutlama); *Eşek Eşekken* (İA/CY): (şaşırtma, ilgi çekeme); *Ninelerin Ninesi* (KT/EY): (sevgiyi pekiştirme).

a.5. Tezatlı Adlar

Tezat, anlamca zıt sözcüklerin bir arada kullanımınıdır. Her zaman sözcüklerin birebir anlam karşıtlığına dayanmaz. Bazen *Anneannem Askere Gidiyor* (Mİ/BY) örneğindeki gibi birbiriyle uygun düşmeyen durumları da imgeler.

Tezat, çocukların düşünsel ve düşsel dünyasında kavramların belirginleştirilmesi, yeğlenen değerlerin benimsetilmesi ve çirkin görülenlerden çocukların uzaklaştırılması gibi noktalarda işlevseldir. Karşıt durumları iç içe göstererek şaşırtma, sözü oyuna dönüştürme gibi özellikler de tezadın işlevlerindedir.

İncelenen 550 kitap adının 27'sinde kavram veya durumların karşıtlığına dayanan tezadın öne çıktığı görülmektedir. Tespit edilen tezatlü adlar aşağıda sıralanmış, tezadın kaynağı ayrıca belirtilmiştir.

Ak Gün Kara Gün (ŞK/TİY): (Ak 'beyaz', dilimizde, lekesizliğin, saflığın, huzurun vs. simgesidir. *Ak yüz, ak süt, ak gün* bunun göstergesidir. Kara 'siyah', kusurun, günahın, huzursuzluğun vs. simgesidir. *Kara yüz, kara gün, kara yazı/baht* bunun göstergesidir. Dolayısıyla akla kara zıt kavramlardır. Bu zıtlık *ak gün ağartır, kara gün karartır* atasözünde belirgindir.); *Gülen Ayva Ağlayan Nar* (ŞK/TİY): (Gülmek ve ağlamak zıt anlamlı insanî eylemlerdir. Ayva ve narın bu eylemleri gerçekleştirmesi, aynı zamanda bir kişileştirmedir. Bu meyve adları insanlar için özel ad olarak da kullanılır. Bu durumda eylemler olağanlaşır, kişileştirme ortadan kalkar.); *Anneannem Askere Gidiyor* (Mİ/BY): (Ülkemizde kadının askere gitmesi alışılmış bir durum değildir. Özellikle güç ve devinimi simgeleyen askerliğin, güçsüzlük ve yaşlılığı çağrıştıran anneanne ile bağdaştırılması durumsal bir tezattır, olağanı aşmadır. Ayrıca seçilen 'gidiyor' fiilinin, kılınış ve bakış (görünüş) özelliği itibarıyla bir devinime geçişi bildirmesi de bir serüveninin başlayacağına/başladığına işaret etmesi, merak ve heyecan duygusunu tahrik etmesi açısından önemlidir.); *Anneannem Cankurtaran* (Mİ/BY): (Cankurtaran sözcüğünün anlam yükünde devinim, tehlike, heyecan vardır. Yaşlılık, güçsüzlük ve hareketle sınırlılık gibi kavramları çağrıştıran anneanne'nin cankurtaran rolünü üstlenmesi durumsal bir tezattır, olağan değildir.); *Anneannem Gelin Oldu* (Mİ/BY): (İlk anlamı itibarıyla evlenmek üzere hazırlanmış, süslenmiş kız veya henüz evlenmiş bir tazeyi çağrıştıran gelin sıfatının, torunu olan yaşlı bir kadına yakıştırılması saçmaya yakın durumsal bir tezattır. Ancak çocuk dünyası için olağan dışı olan bu durum, normal şartlarda olağandır. Zira herhangi bir nedenle eşinden ayrılan yaşlı bir kadının yeniden gelin olması da mümkündür.); *Biber Oğlan'la Şeker Kız* (NÜK/BY): (Biber acıyı, şeker tatlıyı çağrıştıtır. Tatlı-tuzlu gibi acı-tatlı da iki zıt tadı karşılamaktadır.); *Bolluk ve Savaş* (BİA/CY): (Savaş, kıtlık ve sefaleti; barış, bolluk ve mutluluğu çağrıştıtır. Dolayısıyla *Bolluk ve Savaş* birbirini iten kavramlardır. Sosyolojik olarak bu kavramların birbirini doğurması ise ayrı bir konudur.); *Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler* (SBU/CY): (Büyük ve küçük, zıt anlamlı sözcüklerdir. *Büyük Atatürk'ten* büyük değil, küçük öykülerin verilmesi durumsal bir tezattır.); *Can Dede'nin Oyuncakları* (HK/BY): (Çocuk ve dede insan yaşının iki uç/zıt noktasını gösterir. Günlük dilde *Oyuncak*, 'dede'nin değil 'çocuk'un kavram alanında yer alır. Dolayısıyla çocuk-oyuncak ilişkisi, tenasübü; dede-oyuncak ilişkisi, durumsal bir tezadı imgeler. Ancak oyuncak'ın mecazen çocuk/torun anlamında kullanılması ilişkiyi olağan kılar.); *Dağ Denize Kavuştu* (ÜK/BY): (Dağ durağan, deniz devingendir. *'Dağ dağa kavuşmaz'; 'deniz dalgasız olmaz'* bu gerçeğin ifadeleridir. Kavuşma eylemi işteş çatılı olmakla birlikte burada hareket tek taraflı gerçekleştirilmiştir. Hareketi gerçekleştirenin deniz değil durağan özellikteki dağ olması durumsal bir tezattır.); *Dede ile Torun* (KT/EY): (Dede ile torun bir yandan yakın akrabalığı temsil ederken diğer yandan yaşın zıt iki uç noktasını göstermektedir.); *Gelin Bebek* (Mİ/BY): (Gelin ve bebek, kavramsal olarak birbirinden uzak kategorileri gösterir. Normal şartlarda bir bebeğin gelin olması düşünülemez. Bu bakımdan tamlama, ilk anlamıyla durumsal bir tezattır. Ancak çocuk dünyasında kurgusal olarak gelecek yakınlaştırılır. Çocuklara gelin gibi süslenmiş oyuncak bebekler sunulur. Böylece tamlama, kavramsal olarak olağanlaşır.²³); *Güzel ve Çirkin* (NAG/TİY): (Güzel, duyu organlarımıza hoş gelen; çirkin, gelmeyendir. Dolayısıyla, güzellik ile çirkinlik birbirinin derecelerini bildiren zıt kavramlardır.); *Kalbim Küçük Sevgim Büyük* (Hİ/TİY): (Küçük, boyutları benzerlerine göre ufak; büyük, fazla olandır. Küçük kalpte büyük sevginin bulunması, durumsal bir tezattır.); *Kara Pamuk* (Mİ/BY): (Pamuğun genel zihinsel tasarımı beyazdır. *Kara Pamuk* tamlaması, bu yönüyle alışılmamış bir bağdaştırma, durumsal bir tezattır. Ancak pamuk bir hayvan ismi olduğunda bağdaştırmadaki bu olağan dışılık ortadan kalkar, kara renkli bir hayvan zihinde canlanır.); *Yaşasın Anneannemspor* (Mİ/BY): (*Trabzon Spor, Denizli Spor* gibi kulüp adları, alışılmış bağdaştırmalardır. Ancak ileri bir yaş, hareketle kısıtlılığı çağrıştıran anneannenin, devinim ifade eden sporun tamlayanı olması ve bu tamlamanın bir kulübü imgelemesi durumsal bir tezattır.); *Kelkaya'nın Meşesi* (AB/TY): (Saçı dökülmüş

²¹ Özellikle ilk çocukluk döneminde, büyüklerin değişik sesler çıkarmalarına çocukların kendilerinden geçercesine gülmeleri, bunu bir oyun olarak görmeleri, çocukların garip seslere karşı duyarlı olduklarını, yakıştırma seslerin, çocukların ilgisini çektiğini gösterir.

²² Bu ad, *Fil fiili, dibi kılı.* (iğde) bilmececini andırmaktadır. (bk. Başgöz, Tietze, 1999: 345).

²³ *Bebek*, aynı zamanda güzel bir simanın veya kadının benzetilendir.

veya doğuştan saçı olmayan gibi anlamlara gelen kel sözcüğü, insan sözcüğünün anlam ekseninde bulunur. Bu yönüyle *Kel Kaya* bir nitelik aktarımı, kısmî bir kişileştirme. Bir tür orman ağacı veya orman anlamındaki meşe ise daha çok gür saç ve sakalı imgeler. Sert ve kel olan kayanın iyeliğinde meşenin bulunması, durumsal bir tezattır.; **Korkak Kahraman** (Mİ/BY): (Korkak, olmayacak şeylerden çekinen; kahraman, cesaretle korkulan şeylerin üzerine giden ve tehlikeli anlarda yararlılık gösterendir. Korkağın kahramanın sıfatı olması, durumsal bir tezat, saçmaya yakın bir kullanımdır.); **Küçük Arı Büyük Arı** (Mİ/BY): (Küçüklük ile büyüklük zıt kavramlardır.); **Küçük Çocuk ve Yaşlı Ağaç** (ZK/AY): (Küçüklük ile yaşlılık yaşı zıt iki noktasına işaret etmektedir.); **Minik Sultan Beceriksiz Palyaço** (AK/BY): (Sultan, padişahların, ebeveyn ve çocuklarının unvanıdır. Palyaço, acayip kılıklı güldürü oyuncusudur. Miniklik, büyüklük ve hükümranlılığı çağrıştıran sultanla; beceriksizlik, palyaço ile bağdaşır değildir. Dolayısıyla bu tamlamalar durumsal bir tezadı resmetmektedir.); **Padişah Kızıyla Kaz Çobanı** (NAG7TİY); **Prences ve Çoban** (ÜO/MEB): (Padişah kızı/prences ile kaz çobanı/çoban, zıt iki sosyal statüyü temsil etmektedir.); **Şeker'le Biberin Gelişi** (NÜK/BY): (Şeker ile biber, tatlı ile acı gibi birbirine zıt tatları karşılar. Hoşa giden kişilerin şekere '*şeker gibi adam*'; sinirli, incitici tiplerin bibere '*Arnavut biberi gibi adam*' benzetilmesi bunu gösterir.); **Uslu-Yaramaz** (CG/YKY): (Uslu, toplumu, çevresini rahatsız etmeyen, edepli; yaramaz, söz dinlemeyen, haşarı anlamındadır. Uslu ile yaramaz zıt kavramlardır.); **Yengeçten Korkan Köpek** (HK/BY): (Parçalayıcı ve cüsseli bir varlık olan köpeğin yengeçten korkması durumsal bir tezattır.); **Zengin Olan Dilenci** (YB/NESY): (Zenginlik ile dilencilik birbirine zıt kavramlar olup dilencinin zengin olması, durumsal bir tezattır.).

a.6. Ödünçlemeli Adlar

Ödünçleme, söze güç ve güzellik katmak için meşhur ferdi veya anonim ibarelerin bütününe ya da bir parçasını metinde nakletmektir. (bk. Karataş 2004: 222). İncelenen 550 kitap adından 15'i masal, bilmece, deyim, fıkra, şarkı, oyun tekerlemesi gibi ürünlerden ödünçlemedir. Önemli bir kısmında ses/sözcük tekrarı kaynaklı bir ahengin gözlemlendiği bu adlar, merak uyandırma, sözü oyuna dönüştürme, dramatize etme gibi açılardan işlevseldir.

Tespit edilen adlar şunlardır:

Bilmece Bildirmece (MKS/BY): (bilmece tekerlemesi); **Bilmemek Ayıp Değil** (SB/TİY): (*Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek (sormamak) ayıp atasözünden.*); **Bir Varmış Bir Yokmuş** (MRŞ/ÇVY): (masal tekerlemesi); **Deve Tellal Pire Berber İken** (TDK./BY): (deve ile pirenin kişileştirildiği masal giriş tekerlemesi); **Dediğim Dedik Karga** (ŞK/TİY): (Bir konuda ısrar eden inatçı insanlar için kullanılan *dediğim dedik, çaldığım düdüğ* deyiminden. Karga kişileştirilmiş.); **Dönme Dolap Döner Kebap** (HK/BY): (kalıp söz); **Duyduk Duymadık Demeyin** (Mİ/BY): (eskiden, bir haberi duyurma sözü); **Elma Dersem Çık** (BT/CY): (oyun sözü); **Gökten Üç Elma Düştü** (HLS/ÇVY): (masal bitiş tekerlemesi)²⁴; **Onlar Ermiş Muradına** (NÜK/BY): (masal bitiş tekerlemesi); **Pencereme Konmuştu** (İA/CY): (çocuk şarkı sözü); **Portakalı Soydum Başucuma Koydum** (MKS/BY): (oyun tekerlemesi); **Teptim Tekerlendi Öptüm Şekerlendi** (ZÜ/BY): (bilmece)²⁵; **Ya Tutarsa** (GA/TİY): (fıkra sözü); **Yorgan gitti Kavga bitti** (AY/MEB): (deyim).

b. Diğer Adlar

İncelenen 550 kitap adından 221'i doğrudan bir edebî sanata karşılık gelmemektedir. Ancak bu adların ekseriyetinde bir edebîleştirme çabasının var olduğunu söylemek mümkündür. Küçültme (*Minik Papatya*)²⁶, acındırma (*Kolsuz Bebek*), sevimlileştirme (*Al Yanaklı Hasan*), meraklandırma (*Heybedeki Sır*), varlığı birinci kişi (ben) iyeliğinde gösterme (*Benim Kırmızı Pabuçlarım*)²⁷ gibi çeşitli duygu ve düşünceleri bildiren betimleyici unsurlarla bezeli adların veya bir macerayı dramatize eden tam veya kısaltmalı söz dizilerinden oluşan adların (*Kerem'i Kimse İstemiyor, Arkadaşım İçin, Bülbül İle Leylek gibi*) basit olanlara nazaran çok daha fazla olması ve çocuk dünyasında önemsenen sözcüklerin özenle seçilmesi, bu çabayı gösterir. Şimdi söz konusu adları öne çıkan özelliklerine göre topluca görelim.

Şu adlarda, betimlemenin öne çıktığı görülmektedir. Sıfat tamlaması kuruluşundakilerde nitelik bildirme, ad tamlamalarında ise daha çok iyelik ilgisıyla belirtme söz konusudur:

Aklımda Kalan Masallar (DS/BY); **Al Yanaklı Hasan** (Mİ/BY); **Ala Geyik** (ZG/EY); **Alaca Baykuş** (AU/BY); **Arkadaşım Cingo** (HY/BY); **Armutçu Ayı** (Mİ/BY); **Aşıcı Baba** (HH/BY); **Bandocu Çocuk** (Mİ/BY); **Bataklığın Kıyısındaki Ev** (YA/GK); **Beyaz Pelerinli Kız** (HLS/ÇVY); **Bir Bayram Günü** (MA/BY); **Bir Şampiyonluk Öyküsü** (ZÜ/BY); **Boyalı Kurlangıç** (İA/CY); **Ceylânlı Bahçe** (KT/EY); **Çilçilli Tavuk** (YK/MEB); **Çilli Zeynep** (AYY/MEB); **Çizmeli Osman** (Mİ/BY); **Dağa Düşen Uçak** (HY/BY); **En**

²⁴Gök, insanoğlu için esrereğizdir. Oradan varlıkların/garip yaratıkların inme düşüncesi heyecan vericidir. Bu düşünce, kurgusal olarak halk ürünlerine yansımıştır: '*Hazreti Ali'nin düvesi, gökten iner boğası: Cevap: yağmur*'; **Gökten indi bir padişah, adı yok / bindiği atın canı yok: Cevap: çocuk**' (Başgöz, Tietze, 1999: 636/710). Bunca keşiflere rağmen gök, insan için bugün de esrarını korumaktadır. Gökten çeşitli varlıkların indiği/ineceği (UFO vb.) iddialarının önemli ölçüde dikkat çekmesi, gökle ilgili maceraların roman ve filmlere konu olması da bunu göstermektedir.

²⁵*Teptim tekerlendi, öptüm şekerlendi; bal ile badem, ne tatlı âdem.* Cevap: baklava, kavun, karpuz vb. (bk. Başgöz, Tietze, 151: 73.2).

²⁶Çocukların, büyüklere nispeten boyları, giysileri, araçları vs. küçüktür. "Küçük!" hitabıyla karşılaşmaları alışık oldukları bir durumdur. Dolayısıyla "küçüklük", çocuk dünyasının baş kavramlarından. Yazarın kitap adlarında küçük ve onun pekiştirmeli karşılığı olan *minik* betimleyicilerini kullanması, eseri onların dünyasına yaklaştırır, eser kahramanı ile özdeşim kurmalarını sağlar.

²⁷Bu adlarda, varlıkların ben'in iyelik dairesinde gösterilme çabası görülmektedir. Reklâm dili açısından işlevsel olan ben iyelikli ifadeler, çocuğun ruhsal açıdan kendini, iyelikli varlığa dolayısıyla da esere yakın hissetmesini, varlığın gerçek veya kurgusal sahibiyile özdeşim kurmasını sağlar.

İyi Arkadaşım (KÖ/TY); *Eski Bir Masal* (KT/EY); *Fedakar Anne* (ZC/MEB); *Gücünü Yitiren Kral* (PÖ/BY); *Güldüren Uçurtma* (Mİ/BY); *Güneşe Vurgun Çocuk* (İA/CY); *Heybedeki Sır* (ÇG/TY); *Işıkları Seven Böcek* (GA/CY); *İlk Zafer* (HK/MEB); *Kabakçı Amca* (Mİ/BY); *Kanlı Gömlekler* (FOGY); *Kara Kedi* (ŞK/TİY); *Karadeniz'deki Yunus* (BA/CY); *Karşı Pencere* (SA/CY); *Kavanozda İki Balık* (İS/BY); *Kırık Şemsiye* (SA/CY); *Kırmızı Elma* (FO/YKY); *Kızılderili Çocuklar* (Mİ/BY); *Kirli Benek* (TİÖ/TY); *Kolsuz Bebek* (KT/EY); *Kuklacı Çocuklar* (Mİ/BY); *Kuşadalı Metin Kaptan* (Mİ/BY); *Kuyudaki Asker* (HK/BY); *Küçük Balıkçılar* (HY/BY); *Küçük Çalgıcılar* (SD/BY); *Küçük Futbolcu* (Mİ/BY); *Küçük Hanım* (FK/MEB); *Küçük İstiride* (ÇG/TY); *Küçük Kahraman Yavuz* (ES/BY); *Küçük Kırmızı Balık* (İH/MEB); *Küçük Mavi Tren* (AK/BY); *Küçük Sırlar* (SA/CY); *Mavi Irmak* (HK/TY); *Mavi Kanatlı Bir Kuş* (SY/TİY); *Mavi Kuş* (NÜK/BY); *Mercan Kolye* (KT/EY); *Minik Papatya* (ÇG/TY); *Mutluluğu Arayan Adam* (ST/MEB); *Obur Prenses* (ÇG/TY); *Sakar Tay* (HY/BY); *Sarı Şapkalı Kardan Adam* (Mİ/BY); *Sarıtay* (SBU/CY); *Sıksa Balıkçı* (HK/BY); *Sinsi Plan* (RUA/MUY); *Son Çocuk* (KT/EY); *Sürüsünü Yitiren Küçük Fil* (PÖ/BY); *Süslü Kızlar* (Mİ/BY); *Tarihe Şan Veren Türk* (FFT/İK); *Toprağa Düşen Tohum* (PÖ/BY); *Uğurlu Çocuk* (KT/EY); *Uysal Dev* (ZÜ/BY); *Vanilya Kokulu Mektuplar* (SA/CY); *Yalnız Martı* (HG/BY); *Yaralı Fok* (HÜY/SY); *Yedi Renkli Saat* (Mİ/BY); *Yeni Sevinçler* (NÜK/BY); *Ahmet'in Güvercinleri* (PI/MEB); *Ana Hakkı* (KT/EY); *Annemin Mektupları* (HK/BY); *Bayram Şenliği* (ÜG/ÇVY); *Becerikli Çocuğun Düşleri* (HH/BY); *Beceriksizler Sirkisi* (AK/BY); *Benim Hikayem* (ZK/AY); *Benim Kendimin Sözlüğü* (AK/TY); *Benim Kırmızı Pabuçlarım* (NTI/EY); *Beş Kardeşler Masalı* (İS/BY); *Bizim Can* (NB/ÇVY); *Bizim Sokağın Çocukları* (NZ/ÇVY); *Boncuk Adası* (ÜK/BY); *Can Dede'nin Çocukları* (HK/BY); *Cem'in Çaydanlığı* (NÜK/BY); *Cimrinin Kedileri* (ÜG/MEB); *Çocuk Hırsızları* (KT/EY); *Çocukların Ormanı* (Mİ/BY); *Çocukluk Serencamı* (NA/MEB); *Deniz Masalı* (CG/CY); *Doğa'nın Yayla Günlüğü* (HG/BY); *Doğumünü Hediyesi* (BA/CY); *Dünyamızın İlk Şafağı* (BİA/CY); *Dünyanın Bütün Kedileri* (ÇÖ/CY); *Dünyanın En Güzel Ağacı* (AA/UBY); *Ebru'ların Tatili* (NÜK/BY); *Ekmek Parası* (Mİ/BY); *Elifin Dünyası* (SU/MEB); *Eski Köyün Gizi* (HG/BY); *Fil Yavruları* (MG/EY); *Gece Kuşları* (KT/EY); *Göl Çiçekleri* (ÇG/TY); *Gül Ağacı* (HEÖ/ÇVY); *Güzelçamlı'nın Kayıp Panteri* (HTA/CY); *İçler Acısı* (KT/EY); *İkizlerin Sırrı* (AK/BY); *Kar Tanesi* (SBU/CY); *Karınca'nın Kardeşi* (ÇG/TY); *Keloğlan'ın Düşü* (AU/BY); *Keloğlan'ın Oyunu* (MRŞ/ÇVY); *Kent Düşleri* (HK/TY); *Kör Kaptanın Serüvenleri* (HY/BY); *Kuş Ağacı* (MRŞ/ÇVY); *Lodos Yolcuları* (SA/CY); *Martılar Adası* (ZS/CY); *Mutluluk Sokağı* (FİA/TY); *Niyet Tavşanı* (HÜY/SY); *Orman Çocuğu* (NAG/TİY); *Ressamın Bildürünleri* (HH/BY); *Selo'nun Kuşları* (CK/CY); *Setenay'ın Ağacı* (SÖ/BY); *Sevgi Çiçeği* (HŞ/MEB); *Sevgi Kuşları* (HK/BY); *Simitçilerle Boyacıların Maçı* (Sİ/BY); *Sokak Kuşu* (FİA/TY); *Vampir Öyküsü* (MY/BY); *Yol Ayrımı* (NUP/MUY); *Yusuf'un Treni* (Mİ/BY); *Zehir Çiçekleri* (AYY/MEB).

Şu adlardaki betimleme, bir unvanla tanıtma şeklindedir:

Can Dayım (Mİ/BY); *Dedem Korkut* (ZÜ/BY); *Gül Anne* (NŞ/TİY)²⁸; *Gülçin Abla* (KT/EY); *Kiraz Kız* (Mİ/BY); *Komutan Anti* (ERK/CY); *Mercan Kız* (HLS/BY); *Neval Anne* (NT/EY); *Nisan Bebek* (AG-ÜSC/TY); *Nur Ana* (NT/EY); *Yonca Kız* (KB/CY).

Bazı adlar, iki varlığın macerasına davetiye şeklindedir:

Ağustos Böceği ile Karınca (MG/EY); *Bülbül İle Leylek* (MRŞ/ÇVY); *Büyükanne ve Miyop Ejderha* (BA/CY); *Çocuk ve Leylek* (HK/TY); *Dağlar ve Atlar* (ZA/MEB); *Eşek ve Berk* (SU/CY); *Fino ile Eşek* (MG/EY); *Gagalar, Patiler ve Başka Güzel Şeyler* (FD/CY); *Güvercin ile Karınca* (MG/EY); *Horoz ile İnci Tanesi* (TDK./BY); *Lunapark ve Körebe* (HC/MEB); *Mik ile Rop* (NŞ/TİY); *Odam ve Ben* (HC/ESRY); *Suşa İle Kiki* (ERK/CY); *Toto ve Şemsiyesi* (SA/CY).

Bazı adlar, birinci veya üçüncü kişilerin maceralarını dramatize edici niteliktedir:

Ala Çocuk Yollarda (MS/GK); *Anamı Arıyorum* (AY/BY); *Anneannem Hayvanlar Arasında* (Mİ/BY); *Atatürk'ü Gördüm* (Mİ/BY); *Avucumda Bir Kuş Var* (SK/EY); *Babam Resim Yaptı* (EÖ/CY); *Ben Çocuğum* (TÖ/TY); *Beni Annem Yavruladı* (CG/CY); *Benim Dedem Bir Tane* (TDK./BY); *Biz Savaş Çocuklarıydık* (SK/EY); *Dedemi Özliyorum* (GA/KY); *Evime Dönüyorum* (HLS/ÇVY); *Garip Ama Gerçek* (OED/MEB); *Gülfidan Çiftlikte* (CG/CY); *Her Çocuğun Bir Yıldızı Var* (MRŞ/ÇVY); *Kerem'i Kimse İstemiyor* (TDK./BY); *Kırlangıç Yapar Yuvası* (HG/BY); *Leylek Karda Kaldı* (GD/ÇVY); *Minik Sultan Sihirbaz* (AK/BY); *Minti Düşler Ülkesinde* (PÖ/BY); *Otobüsüm Kalkıyor* (TDK./BY); *Pabucumun Bağı Çözüldü* (FE/MY); *Sirk Gitti Biz Kaldık* (Sİ/BY); *Uçurtmam Kuşlardan Güzel* (AE/ÇVY); *Uzay Dolmuşu Kalkıyor* (Mİ/BY); *Yavuz Sultan Selim Ağlıyor* (FFT/İK).

Olağan durumların, olağan dışıymış gibi gösterildiği şu adlarda şaşırtma öne çıkmaktadır:

Kirpiler Şapka Giymez (MİZ/ÇVY); *Penguenler Flüt Çalamaz* (SA/CY).

Aşağıdaki adlarda, merak duygusunu tahrik edici eksilteli bir anlatım görülmektedir:

Annemle Kahve İçmek (ÜK/BY); *Ben Büyüyünce* (GD/AK); *Arkadaşım İçin* (YE/MK); *Bir Dilim Ekmek İçin* (GCA/SY); *Ağaçta Bir Yaprak* (YE/ESY); *Bir Yürekten Bin Özlem* (AY/BUY); *Hayvanat Bahçesinde Bir Gün* (EK/BY); *Karakuş Geç Kalınca* (MG/EY); *Karlı Yollarda* (Mİ/BY); *Keloğlan'ın Diliyle* (AU/BY); *Kuşlarla Büyümek* (HD/MEB); *Mağara Gölünde Serüven*

²⁸Biber, şeker, kiraz, mercan, gül ve gülfidan gibi sözcükler, her ne kadar özel isim görünümünde olsalar da karşılıkları/niteledikleri kişilerle bir eşdeğerlik ilgisine sahiptirler. Başka bir deyişle bu sözcükler, derin yapıda gerçek veya mecaz anlamlarıyla karşılıkları kişilerin benzetilene durumundadırlar.

(AU/BY); *Mustafa Kemal'in Kayıp Seslerinin İzinde* (MY/BY); *Ormana Dönüş* (HG/BY); *Sevgiye Çağrı* (ÖE/MEB); *Şiirlerle Nasrettin Hoca* (KÖ/TY); *Yaşama Doğru* (MFK/BY); *Bal Pekmez Tuz* (ŞK/TİY); *Bayrağa Hasret* (HAY/MEB).

Şu örneklerde sözdizimsel bir üretim değil tek veya birleşik sözcüklerin seçimi söz konusudur. Seçilen adların genel olarak çağrışım bakımından güçlü oldukları gözlenmektedir:

Arıcık (Mİ/BY); *Ayşegül* (ÜK/BY); *Boncuk* (Mİ/BY); *Falaka* (AR/CY); *Fesleğen* (HO/MEB); *Gülücük* (CZ/ÇVY); *İkizler* (NÜK/BY); *İncigül* (NAG7TİY); *Kardelen* (Mİ/BY); *Kaşığı* (ÖS/BY); *Kuyruksuz* (CG/CY); *Piyango* (ÇÖ/CY); *Portakal* (ÇÖ/CY); *Uçurtma* (PK/MEB); *Üşengeç* (MY/BY).

Yukarıdaki tespitleri bir tabloda özetleyelim.

Tablo: Edebî Özellikleri Açısından Çocuk Kitap Adları

Edebî Özellikleri Açısından Çocuk Kitap Adları			Sayı	%	
a. Edebî Sanat Değeri Taşıyan Adlar	a.1. Olağan dışı Kurgu/Alışılmamış Bağdaştırmalardan Oluşan Adlar		107	19,4	
	a.2. Mecazlı Adlar	a.2.1. Kişileştirmeli-Konuşturmalı Adlar	68	91	16,5
		a.2.2. Benzetmeli Adlar	18		
		a.2.3. Düzdeğişmeceli Adlar	5		
	a.3. Seslenmeli (Nidalı) Adlar		47	8,5	
	a.4. Tekrarlı Adlar		42	7,6	
	a.5. Tezathlı Adlar		27	4,9	
a.6. Ödünçlemeli Adlar		15	2,7		
b. Diğer Adlar			221	40,1	

SONUÇ

1. Çocuk edebiyatı, estetik duyarlılığı olan bilinçli ve sağlıklı bireylerin yetişmesinde hayati önem arz eder. Bu konuda çocuk kitapları başlıca kaynaklardır. Çocuk kitaplarının içeriği kadar dış tasarımı/görselliği de önemlidir. Çocuk kitap adları, içerikle görselliğin kesiştiği önemli göstergelerdir. Bu göstergeler bir yandan içerikten süzülün bir öz niteliği taşıırken diğer yandan akılda kalıcı bir ses düzenine, çocuğu cezbedici bir reklâm gücüne ve renkli manzaraları resmedici bir çağrışım alanına sahip olmak durumundadır. Bu özellikteki adlar ise ancak edebî/estetik bir tasarım sonucu ortaya çıkar.

2. Bu çalışmada yayınevlerinin genel ağ sayfalarından tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen 550 çocuk kitap adı edebî özellikleri açısından incelenmiş, şu sonuçlar elde edilmiştir:

a. Adların yaklaşık % 60'ı edebî sanat değeri taşımaktadır. Adları edebî/estetik kılan değerler, kimi örneklerde bir, kimisinde birden fazladır.

b. En fazla öne çıkan edebî/estetik değerler, olağan dışı kurgular ve alışılmamış bağdaştırmalar (% 19,4) ile mecazlıdır (% 16,5). Mecazlı adların en yaygın olanları kişileştirmeli/konuşturmalı ve benzetmeli olanlardır. Bunların yanı sıra seslenmeler (% 8,5), tekrarlar (% 7,6), tezathlar (% 4,9), ödünçlemeler (% 2,7) de adları edebî/estetik kılan önemli değerlerdir.

c. Olağan dışı kurgu ve alışılmamış bağdaştırmalar başta olmak üzere, çocuk kitap adlarını ses ve mana boyutunda sanath kılan bu değerler; çocuğun düş ve düşünce dünyasında varlığa ilişkin ilgi çekici, eğlendirici yeni pencereler açma, çocuğun varlıklarla özdeşim kurmasını sağlama, eşyayla münasebetinde, ona eşyayı yeniden tasarlayabileceğini öğretme ve çocuğun dilsel gelişimine katkıda bulunma gibi birçok noktada işlevseldir.

ç. İncelenen adların % 40,1'i doğrudan bir edebî sanata karşılık gelmemektedir. Ancak bu adlarda da bir edebîleştirme çabası sezilmektedir. Tespit edilen örneklerin ekseriyetinin, basit adlar yerine, küçültme, acındırma, sevimlileştirme, meraklandırma, sahiplen(dir)me ve şaşırtma gibi düşüncelerin öne çıktığı betimlemeyici ve dramatize edici söz dizilerinden oluşması, bunu göstermektedir.

d. Adların % 2,7'sinde sözdizimsel bir üretim değil, tek veya birleşik sözcüklerin seçimi söz konusudur. Seçilen adların genel olarak çağrışım bakımından güçlü oldukları gözlenmektedir.

e. Çocuk kitap adlarının, ad-içerik ve ad-çocuk ilişkileri başta olmak üzere çeşitli bağlamlarda farklı yönleriyle incelenmesi, Türk edebiyatı ve çocuk edebiyatının gelişimi açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

Ahmet Haşim (1994), *Gurabâhâne-i Laklakan*, MEB Yayınları, İstanbul.

Aristoteles (2008), *Retorik*, Çeviren: Mehmet H. Doğan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Ayvazoğlu, Beşir (2007.22.02.), "Mecaz ve İroni", *Zaman*.

Ayverdi, İlhan, (2006), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.

Başgöz, İlhan; Tietze, Andreas (1999), *Türk Halkının Bilmeceleeri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Çağatay, Saadet, (1977), "Türkçede Çocuk Kavramı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1978*, TDK Yayınları, 1-16.

Demir, Celal (2007), "Türkiye Türkçesinde İsim Tamlamasını Oluşturan Ögelerin Söz Dizimsel ve Anlamsal Özellikleri", *Turkish Studies*, 4: 1135-1142.

- Çetin, Nurullah (2006)**, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Yayınları, Ankara.
- Derleme Sözlüğü C.II** (1993), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Türkçe Sözlük** (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Dilidüzgün, Selahattin** (2007), “Çocuk Kitaplarının Çocuğun Sanat Eğitimine Katkısı”, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*” (04-06 Ekim 2006), Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 111-115.
- Erdal, Kelime** (2009), “Eğitim Değerleri Açısından Çocuk Kitapları”, *Akademik Bakış*, 17: 53-70.
- Gökdayı, Hürriyet** (2008), “Türkçede Kalıp Sözcükler”, *Bilgi*, 44:89-110.
- Karademir, Fevzi** (2008), “Gaziantep’te Çocuklara Ad Verme Geleneği ve 2007 Yılında Verilen Adlara Ad Bilimsel Bir Yaklaşım”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2: 331-354.
- Karademir, Fevzi** (2009), “Dilbilgisel Görünümleri Açısından Çocuk Kitap Adları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/9:216-229.
- Karataş, Turan** (2004), *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Küçükahmet, Leyla** (2004), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Sakaoğlu, Saim** (2001), *Türk Ad Bilimi I Giriş*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sever, Sedat** (2003), *Çocuk ve Edebiyat*, Kök Yayıncılık, Ankara.
- Sever, Sedat** (2007), “Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır?”, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*” (04-06 Ekim 2006), Ankara Üniversitesi Basımevi, 41-56.
- Soysal, M. Orhan** (1992), *Edebî Sanatlar ve Tanınması*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Soysal, Mine** (2007), “Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Uzman Yayıncılık Kavramı”, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*” (04-06 Ekim 2006), Ankara Üniversitesi Basımevi, 379-384.
- Şirin, Mustafa Ruhi** (2000), *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şirin, Mustafa Ruhi** (2007), “‘İlk ve Ortaöğretim Öğrencileri İçin 100 Temel Eser’ Türkçe-Edebiyat Öğretimi, Çocuk ve Gençlik Edebiyatı”, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*” (04-06 Ekim 2006), Ankara Üniversitesi Basımevi, s. 95-98.
- Tosunoğlu, Mesiha; Kayadibi, Nuray** (2007), “Türkiye’de 2000-2005 Yıllarında Devlet Tarafından Yayımlanmış Çocuk Kitaplarının Biçim ve İçerik Analizi”, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*” (04-06 Ekim 2006), Ankara Üniversitesi Basımevi, 337-347.
- Yetiş, Kazım** (1996), *Talim-i Edebiyatın Retorik ve Edebiyat Sahasına Getirdiği Yenilikler*, Kale Matbaacılık, Ankara.
- Yunus Emre** (2005), *Yunus Emre Divanı, Tenkilî Metin*, Yayına Hazırlayan: Tatçı, Mustafa, MEB Yayınları, İstanbul.

Genel Ağ Sayfaları

www.akcag.com.tr; www.beyazbalina.com.tr; www.bilgiyayinevi.com.tr; www.biltek.tubitak.gov.tr; www.canyayinlari.com;
www.cocukvakfi.org.tr; http://lezzetler.com; www.ideefixe.com; www.kitapdostu.com; www.kitaphayat.com;
www.kitapkeynagi.com; www.kitapyurdu.com; www.secure.tudem.com; www.timas.com.tr; www.tumkitaplar.com;
www.ucanbalik.com.tr; http://tdkterim.gov.tr

Yazar ve Yayımevi Kısaltmaları

(AA/ÇVY): (Ali Akbaş/Çocuk Vakfı Yayınları); (AA/TY): (A. Alper Akçam/Tudem Yayınları); (AA/UBY): (Aytül Akal/Uçanbalık Yayıncılık); (AB/TY): (Aydın Balcı/Tudem Yayınları); (AE/ÇVY): (Ahmet Efe/Çocuk Vakfı Yayınları); (AE/ESY): (Ahmet Efe/Esra Yayınları); (AG-ÜSC/TY): (Ayfer Gürdal, Ünal Saadet Ceylan/Tudem Yayınları); (AK/BY): (Ayla Kutlu/Bilgi Yayınevi); (AK/TY): (Ayşe Kilimci/Tudem Yayınları); (AMA/NESY): (Ahmet Maraşlı/Nesil Yayınları); (AÖ/TY): (Ahmet Önel/Tudem Yayınları); (AR/CY): (Ahmet Rasim/Can Yayınları); (AS/ÇVY): (Ali Samedoğlu/Çocuk Vakfı Yayınları); (AT/ÇVY): (Ahmet Tezcan/Çocuk Vakfı Yayınları); (AT/NY): (Ahmet Tezcan Nehir Yayınları); (AU/BY): (Ahmet Uysal/Bilgi Yayınevi); (AÜ/DEY): (Ahmet Ümit/Doğan Egmont Yayıncılık); (AY/BUY): (Aydoğan Yavaşlı/Bulut Yayınları); (AY/BY): (Ali Yüce/Bilgi Yayınevi); (AY/ÇVY): (Ahmethan Yılmaz/Çocuk Vakfı Yayınları); (AY/MEB): (Ahmet Yozgat/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (AYB/TİY): (Ahmet Yılmaz Boyunağa/Timaş Yayınları); (AYÇ/UBY): (Ayla Çınaroğlu/Uçanbalık Yayıncılık); (AYY/MEB): (Ahmet Yıldız Yaşaroğlu/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (BA/CY): (Behiç Ak/Can Yayınları); (BB/BBY): (Banu Bozdemir/Beyaz Balina Yayınları); (BB/PUY): (Bilsen Başaran/Pupa Yayınları); (BİA/CY): (Bilgin Adalı/Can Yayınları); (BT/CY): (Betül Tarıman/Can Yayınları); (BY/EY): (Bestami Yazgan/Erdem Yayınları); (BY/NESY): (Bestami Yazgan/ Nesil Yayınları); (BY/TİY): (Bestami Yazgan/Timaş Yayınları); (CE/MEB): (Cemal Ertem/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (CG/CY): (Can Göknil/Can Yayınları); (CG/YKY): (Can Göknil/Yapı Kredi Yayınları); (CK/CY): (Cemil Kavukçu/Can Yayınları); (CT/AKY): (Canan Tan/Altın Kitaplar Yayınevi); (CZ/ÇVY): (Cahit Zarifoğlu/Çocuk Vakfı Yayınları); (ÇG/TY): (Çiğdem Gündeş/Tudem Yayınları); (ÇÖ/CY): (Çetin Öner/Can Yayınları); (DERE/HK): (Derya Edis/Hayykitap); (DK/TY): (Dilek Karagülle/Tudem Yayınları); (DS/BY): (Dinçer Sümer/Bilgi Yayınevi); (EK/BY): (Eray Karınca/Bilgi Yayınevi); (EÖ/CY): (Erdal Öz/Can Yayınları); (ERK/CY): (Erdoğan Kahyaoğlu/Can Yayınları); (ES/BY): (Ergun Sav/Bilgi Yayınevi); (ET/CY): (Erdoğan Tokmakçıoğlu/Can Yayınları); (FABÖ/MUY): (Fatma BÖREKÇİ/Muştu Yayınları); (FD/CY): (Faruk Duman/Can Yayınları); (FE/MY): (Fatih Erdoğan/Mavibulut Yayınları); (FFT/İK): (Feridun Fazıl Tülbentçi/Tudem Yayınları); (FHD/YKY): (Fazıl Hüsnü Dağlarca/Yapı Kredi Yayınları); (FİA/TY): (Ferda İzbudak Akıncı/Tudem Yayınları); (FK/ MEB): (Fahri Kaya/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (FO/YKY): (Feridun Oral/Yapı Kredi Yayınları); (FOGY): (Fikret Otyam/Günizi Yayıncılık); (GA/CY): (Gülçin Alpöge/Can Yayınları); (GA/KY): (Gülçin Alpöge/Kök Yayınevi); (GA/MEB): (Gökhan Akçiçek/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (GA/TİY): (Gamze Alıcı/Timaş Yayınları); (GCA/SY): (Gülsüm Cengiz Akyüz/Say Yayınları); (GC/MORY): (Gülsüm Cengiz/Morpa Yayınları); (GD/AK): (Gülten Dayıoğlu/Altın Kitaplar); (GD/CY): (Güngör Dilmen/Can Yayınları); (GD/ÇVY): (Gülten Dayıoğlu/Çocuk Vakfı Yayınları); (GD/YKY): (Gülten Dayıoğlu/Yapı Kredi Yayınları); (GE/BBY): (Güzide Erdem/Beyaz Balina Yayınları); (GG/CY): (Göknil Genç/Can Yayınları); (HA/TİY): (Hasan Aycın/Timaş Yayınları); (HAY/MEB): (H.Avni Yüksel/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (HB/BY): (Halikarnas Balıkcısı/Bilgi Yayınevi); (HC/ESY): (Hasan Coşar/Esra Yayınları); (HC/MEB): (Haluk Cengiz/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (HD/ÇVY): (Hasan Demir/Çocuk Vakfı Yayınları); (HD/MEB): (Hasan Demir/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları); (HEÖ/ÇVY): (Hüseyin Emin Öztürk/Çocuk Vakfı Yayınları); (HG/BY): (Hüseyin Güney/Bilgi Yayınevi); (HH/BY): (Hasan Hüseyin/Bilgi Yayınevi); (Hİ/TİY): (Hekimoğlu İsmail/Timaş Yayınları); (HK/BY): (Hidayet Karakuş /Bilgi Yayınevi); (HK/MEB): (Hasan Kallımcı/Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları);

(**HK/TY**): (Hamdullah Köseoğlu/Tudem Yayınları); (**HLS/BY**): (Hasan Latif Sarıyüce/Bilgi Yayınevi); (**HLS/ÇVY**): (Hasan Latif Sarıyüce/Çocuk Vakfı Yayınları); (**HNC/TİY**): (Hasan Nail Canat/Timaş Yayınları); (**HO/MEB**): (Hızır Ovacık/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**HÖ/YAYA**): (Hakkı Özkan/Yaba Yayınları); (**HŞ/ÇY**): (Hüsnan Şeker/Çınar Yayınları); (**HŞ/MEB**): (Halis Şeker/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**HTA/CY**): (Hikmet Temel Akarsu/Can Yayınları); (**HY/BY**): (Hüseyin Yurttaş/Bilgi Yayınevi); (**HÜY/SY**): (Hüseyin Yurttaş/Say Yayınları); (**HY/MEB**): (Hüseyin Yangın/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**İA/CY**): (İhmal Amca/Can Yayınları); (**İH/MEB**): (İsmail Hardal/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**İS/BY**): (İsmail Sivri/Bilgi Yayınevi); (**İY/CY**): (İlhan Yüce/Can Yayınları); (**KB/CY**): (Kemal Bilbaşar/Can Yayınları); (**KÖ/TY**): (Kemal Özer/Tudem Yayınları); (**KT/EY**): (Kemalettin Tuğcu/Erdem Yayınları); (**MA/BY**): (Mehmet Atilla/Bilgi Yayınevi); (**MA/TY**): (Mustafa Asoğlu/Tudem Yayınları); (**MEÇE/UY**): (Melek Çe/Uğurböceği Yayınları); (**MEL/GOY**): (Melek Altun/Gonca Yayınları); (**MFK/BY**): (Melike Funda Kaynak/Bilgi Yayınevi); (**MG/CY**): (Melisa Gürpınar/Can Yayınları); (**MG/ÇVY**): (Mehmet Güler/Çocuk Vakfı Yayınları); (**MG/EY**): (Melike Günyüz/Erdem Yayınları); (**Mİ/BY**): (Muzaffer İzgü/Bilgi Yayınevi); (**MİZ/ÇVY**): (Mevlana İdris Zengin/Çocuk Vakfı Yayınları); (**MİZ/KİPY**): (Mevlana İdris Zengin/Kipat Yayınları); (**MK/EY**): (Mustafa Kutlu/Erdem Yayınları); (**MKS/BY**): (Mehmet Kadri Sümer/Bilgi Yayınevi); (**MMK/BUY**): (M. Murat Küçükbaşaran/Bulut Yayınları); (**MÖ/TİY**): (Metin Özdamarlar/Timaş Yayınları); (**MRS/ÇVY**): (Mustafa Ruhi Şirin/Çocuk Vakfı Yayınları); (**MS/GK**): (Mine Soysal/Günışığı Kitaplığı); (**MŞE/BY**): (Memduh Şevket Esenal/Bilgi Yayınevi); (**MT/MEB**): (Mahmut Tunaboşlu/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**MY/BY**): (Mavisel Yener/Bilgi Yayınevi); (**MY/UBY**): (Mavisel Yener/Uçanbalık Yayıncılık); (**NA/MEB**): (Nurettin Aksu/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**NAG/TİY**): (Nehir Aydın Gökduman/Timaş Yayınları); (**NB/ÇVY**): (Niyazi Birinci/Çocuk Vakfı Yayınları); (**NÇ/BUY**): (Necla Çandağ/Bu Yayınevi); (**NK/TİY**): (Nur Kutlu/Timaş Yayınları); (**NŞ/TİY**): (Nurşen Şirin/Timaş Yayınları); (**NT/EY**): (Nuran Turan/Erdem Yayınları); (**NTI/EY**): (Nehir Tınaz/Erdem Yayınları); (**NUP/MUY**): (Nur Pakdemirli/Muştu Yayınları); (**NÜK/BY**): (Necla Ülkü Kuglin/Bilgi Yayınevi); (**NZ/ÇVY**): (Necati Zekeriyâ/Çocuk Vakfı Yayınları); (**OA/TİY**): (Osman Algın/Timaş Yayınları); (**OED/MEB**): (Orhan-Erhan Dündar/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**OFG/ESİY**): (Oya Ferzan Günel/ Esin Yayınevi); (**ÖE/MEB**): (Ökkeş Erdem/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**ÖLŞ/UBY**): (Ömer Lütfü Şadoğlu/Uçanbalık Yayıncılık); (**ÖS/BY**): (Ömer Seyfettin/Bilgi Yayınevi); (**PI/MEB**): (Pembe Işıklı/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**PK/MEB**): (Perihan Karayel/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**PÖ/BY**): (Pakize Özcan/Bilgi Yayınevi); (**REÜ/RK**): (Ruşen Eşref Ünaydın/Remzi Kitabevi); (**RU/MUY**): (Ruhi Demirel/Muştu Yayınları); (**SA/CY**): (Sevim Ak/Can Yayınları); (**SB/TİY**): (Serhan Büyükkeçeci/Timaş Yayınları); (**SB/CY**): (Süleyman Bulut/Can Yayınları); (**SD/BY**): (Sulhi Dölek/Bilgi Yayınevi); (**Sİ/BY**): (Sevin İzgü/Bilgi Yayınevi); (**SK/EY**): (Sevinç Kuşoğlu/Erdem Yayınları); (**SK/KY**): (Serap Kurbanoğlu/Kök Yayınevi); (**SK/MEB**): (Selahattin Koçyiğit/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**SM/EY**): (Sema Maraşlı/Erdem Yayınları); (**SÖ/BY**): (Seçil Özden/Bilgi Yayınevi); (**SS/TY**): (Simla Sunay/Tudem Yayınları); (**ST/MEB**): (Semiha Türkyılmaz/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**SU/CY**): (Serpil Ural/Can Yayınları); (**SU/MEB**): (Serpil Ural/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**SY/TİY**): (Sadık Yalsızuçanlar/Timaş Yayınları); (**ŞK/TİY**): (Şebnem Kanoğlu/Timaş Yayınları); (**ŞY/MEB**): (Şevket Yücel/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**TDK./BY**): (Tarık Dursun K./Bilgi Yayınevi); (**TİÖ/TY**): (Timuçin Özyürekli/Tudem Yayınları); (**TÖ/TY**): (Tezcan Özbey/Tudem Yayınları); (**TİÖ/TY**): (Timuçin Özyürekli/Tudem Yayınları); (**TT/ESİY**): (Tülin Tankut/Esin Yayınevi); (**TURA/ÜY**): (Turgay Ancioğlu/Ünlü Yayınevi); (**ÜG/ÇVY**): (Üzeyir Gündüz/Çocuk Vakfı Yayınları); (**ÜG/MEB**): (Üzeyir Gündüz/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**ÜK/BY**): (Ülker Köksal/Bilgi Yayınevi); (**ÜK/CY**): (Ümit Kaftancıoğlu/Can Yayınları); (**ÜO/MEB**): (Ünver Oral/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**ÜT/CY**): (Ülkü Tamer/Can Yayınları); (**VK/3EY**): (Vural Kaya/3 Elma Yayınları); (**YA/GK**): (Yeşim Armutak/Günışığı Kitaplığı); (**YB/NESY**): (Yavuz Bahadıroğlu/Nesil Yayınları); (**YÇ/ZY**): (Yusuf Çağlar/Zafer Yayınları); (**YD/TİY**): (Yusuf Dursun/Timaş Yayınları); (**YD/NESY**): (Yusuf Dursun/Nesil Yayınları); (**YE/ESİY**): (Yelda Erkal/Esin Yayınevi); (**YE/ESY**): (Yılmaz Erdoğan/Esra Yayınları); (**YE/EY**): (Yılmaz Erdoğan/Erdem Yayınları); (**YE/MK**): (Yılmaz Erdoğan/Meneviş/Kitapları); (**YK/MEB**): (Yazgüllu Karalar/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**YU/ÇVY**): (Yalvaç Ural/Çocuk Vakfı Yayınları); (**YU/ÖY**): (Yalvaç Ural/Önel Yayınevi); (**ZA/MEB**): (Zafer Altunkozaçoğlu/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**ZC/MEB**): (Zarife Canan/Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları); (**ZG/EY**): (Ziya Gökalp/Erdem Yayınları); (**ZK/AY**): (Zeynep Kayhan/Akçağ Yayınları); (**ZS/CY**): (Zeyyat Selimoğlu/Can Yayınları); (**ZSD/TY**): (Z. Suna Dölek/Tudem Yayınları); (**ZÜ/BY**): (Zehra Ünüvar/Bilgi Yayınevi).